

www.salampnu.com

سایت مرجع دانشجوی پیام نور

- ✓ نمونه سوالات پیام نور : بیش از ۱۱۰ هزار نمونه سوال همراه با پاسخنامه
- تستی و تشریحی
- ✓ کتاب ، جزوه و خلاصه دروس
- ✓ برنامه امتحانات
- ✓ منابع و لیست دروس هر ترم
- ✓ دانلود کاملاً رایگان بیش از ۱۴۰ هزار فایل مختص دانشجویان پیام نور

www.salampnu.com



دانشگاه سям نور

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

نام درس: اصول و مبانی آموزش پرورش

تعداد واحد : ۳

منبع درس : کتاب

مؤلف : دکتر علی تقی پورظهیر ، انتشارات دانشگاه پیام نور

تهیه کننده : ناصر اثرداری فام ، عضو هیات علمی مرکز بناب

اصول و مبانی آموزش و پرورش

اهداف درس :

هدف اول : آشنایی دانشجویان با مفاهیم ، موضوع ، هدفها و مبانی

فلسفی آموزش و پرورش

هدف دوم : راهگشایی و راهنمایی به کاربرد این مطالعات در برنامه ریزی

های درسی ، طراحی آموزش ، و مدیریت و اداره کلاس است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

برای دانشجویان رشته علوم تربیتی (مدیریت و برنامه ریزی آموزشی) با

توجه به تخصص و زمینه کاری که مدیریت موسسات آموزشی را در

برمی گیرد، آشنایی با ارکان، اهداف و عناصر آموزش و پرورش لازم

است.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

یکی از علمای آموزش و پرورش گفته است :

“هم چنانکه یک سیب ، تا زمانی که نرسیده باشد، سیب به معنای

واقعی نیست ، انسان نیز تا زمانی که تعلیم نبیند و تربیت نشود

انسان به معنای واقعی نیست . ”

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ آموزش و پرورش از بدو تولد انسان شروع و تا لحظه مرگ به طور عمد

یا غیر عمد در موقعیت‌ها و زمان‌های مختلف انجام می‌گیرد (مادام‌العمر)

■ آموزش و پرورش رسمی یا آموزشگاهی به طور عمدی تنظیم و اجرا

می‌شود .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ تقریبا همه مردم ، ایجاد مهارت در خواندن ، نوشتن ،

حساب کردن را به عنوان هدف اصلی آموزش و پرورش

رسمی پذیرفته اند .

عدم اتفاق آرا در سایر اهداف ، ناشی از نوع عقاید ، فلسفه شخصی

و اجتماعی و انتظارات والدین و جامعه از آموزش و پرورش است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

عدم اتفاق آرا در اهداف آموزش و پرورش ، مکاتب مختلف تربیتی را

به وجود آورده است نظیر بنیاد گرایان و پیشرفت گرایان .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

بنیاد گرایان : آموزش پرورش باید میراث و گنجینه فرهنگی را با برنامه

های درسی سنجیده در دوره ابتدایی و متوسطه (نظری ، فنی) به کودکان

و نوجوانان منتقل کند.

این گروه از دانشمندان بر پرورش ذهن و توسعه عقل تاکید می کنند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ پیشرفت گرایان : هدف آموزش و پرورش را روشن کردن فکر

می دانند نه مهارت‌های حرفه ای یا فنی . آنان به کودک به عنوان یک “

کل واحد “ نظر دارند و به تمامی جنبه های رشد وی اهمیت می دهند

و محتوای درسی را به پایه های مختلف تقسیم نمی کنند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

پیشرفت گرایان به جای پرورش ذهن یا آماده کردن کودک برای زندگی بزرگسالی در آینده دور دست ، روی زندگی پر بار و با معنای مدرسه ای در حال حاضر تاکید می کنند .

مواد درسی را وسیله ای برای رشد “ کل انسان ” نه به عنوان هدف در نظر می گیرند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ به عقیده پیشرفت گرایان ، کودک نباید مواد و موضوعات درسی را به

خاطر خود موضوع ها ، بلکه به عنوان وسیله ای برای پرورش فکر

و قدرت آفرینندگی بیاموزد .

قسمت اول

آموزش و پرورش

(تحلیل مفاهیم، موضوع و هدف ها)

فصل اول

آموزش و پرورش و تعاریف

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ در مورد انتخاب یک شغل توسط افراد ، دلایل درونی و بیرونی

و توجیحات خود آگاه و ناخود آگاه ارائه می شود .

مثال : از معلمی سوال می کنیم : چرا شغل معلمی را انتخاب کرده اید؟

دلایلی که ارائه می شود دو گونه اند : بیرونی ، درونی

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ دلایل بیرونی : دلایلی که با طبیعت تدریس و شغل ارتباطی ندارند و یا

به طور تصادفی با آن ارتباط پیدا می کند مثل درآمد یا مقام ، که اگر

پول و مقام دلیل انتخاب معلمی باشد دلایل بیرونی می نامند .

■ دلایل درونی : با طبیعت شغل ارتباط دارد. هرگاه بگویند به تدریس

علاقه دارند یا لذت روحی می برند ، دلایل درونی هستند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

سوال : چرا کسی که می خواهد تدریس کند صرفاً رشته دبیری و شغل

معلمی را بر گزیده است و مربیگری فوتبال ، تعلیم رانندگی و... را انتخاب

نکرده است ؟

اصول و مبانی آموزش و پرورش

پاسخ : باید از روانشناس مدد گرفت .

فرد ممکن است دلایل ناآگاهانه یا آگاهانه ارائه دهد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ دلایل نا آگاهانه : مواجه نشدن با بزرگسالان یا پزشک جراحی که

تحت تاثیر سادیسم آن کار را انجام می دهد. (دلیل توجیحی)

■ دلایل آگاهانه : انگیزه ناخود آگاه را بی اهمیت می کند برای معلم

شدن دلیل بهتر می تواند این باشد که معلمی با آموزش و پرورش سر

وکار دارد. (دلایل تربیتی).

اصول و مبانی آموزش و پرورش

سوال : آموزش و پرورش چیست و دلایل تربیتی آن کدامند

که معلمان به آن روی می آورند ؟

اصول و مبانی آموزش و پرورش

مفهوم آموزش و پرورش : برعکس سایر علوم مثل شیمی ، فیزیک

و... که در آزمایشگاه قابل تجربه اند ، برای آموزش و پرورش که

با انسانها سرو کار دارد ، هرکس نظر و تعریف متفاوتی بر آن ارائه

می دهد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

ممکن است گفته شود میان دلایل تربیتی و دلایل پزشکی همانندی نزدیکی وجود دارد .

■ **شبهات :** آموزش و پرورش رفتار کودکان را تغییر و خانواده را بهبود

می بخشد پزشک هم در نهایت بهداشت جسمی خانواده ها را تامین می کند .

پس هر دو با رشد کیفیات مطلوب ارتباط دارند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

با آن شباهت جزئی، تفاوت‌های فاحشی نیز بین آنها وجود دارد:

۱- در پزشکی ، فرد از حالت نرمال خارج شده و پزشک

سعی می کند او را به حالت اولیه برگرداند در حالی که

آموزش و پرورش فرد را در مسیر جدیدی قرار می دهد.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۲- در میان پزشکان در مورد سلامت جسمی اتفاق نظر وجود ندارد ولی در آموزش و پرورش در مورد کیفیات مطلوب اختلاف نظر وجود دارد.

■ آموزش و پرورش از دو قسمت آموزش و پرورش تشکیل شده است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

آموزش: انتقال معلومات و مهارتها به دیگران به گونه ای که این معلومات در زندگی فرد کاربرد داشته و تغییر رفتار فرد را موجب می گردد .

پرورش : فراهم کردن زمینه ها به منظور رشد و شکوفایی استعدادهای درونی فرد .

■ آموزش وسیله ای برای آموزش و پرورش است.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

تربیت به معنی اعم شامل حیوانات و گیاهان و...، اما به معنی اخص تنها درباره انسان بکار برده می شود.

■ در اینجا آموزش و پرورش به معنی اخص کلمه مورد نظر است که از گذشته تا کنون بصورت معلمان سرخانه ، مکتب خانه و مدارس اجرا می شود.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

موضوعات درسی : در ایران باستان رشد مهارت‌های بدنی مانند شمشیر زنی ، پرتاب نیزه و آشنایی با آداب و رسوم و...، اما در قرن نوزدهم به تمام جنبه های جسمانی ، اخلاقی - عقلانی و اجتماعی توجه شد.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

امروزه آموزش و پرورش مختص انسان ولی تربیت به معنی اعم است
و شامل حیوانات هم می شود.

■ هرکسی نظر خاصی نسبت به آموزش و پرورش و اهداف آن دارد، این
سیال بودن مفهوم آموزش و پرورش را تداعی می کند.

■ مفهوم امروزی به رشد تمام جنبه های فرد دلالت دارد.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ آموزش و پرورش متضمن رشد معرفت و فهم هم است .

شخص فرهیخته (تحصیل کرده) کسی است که نه تنها دارای

معلوماتی است بلکه فهم بعضی چیزها را هم دارا است.

معرفت : دارا بودن معلومات یا دانش .

فهم : ارزشگذاری به معلومات یادگرفته شده .

تعاریف آموزش و پرورش

۱- دستوری (تجویزی) : این تعریف به نظر شخصی فرد بستگی داشته

و با نظر دیگران متفاوت است مثلا انتقال فرهنگ گذشتگان به نسل

جدید ، که معمولا هدف آموزش و پرورش را در تعریف خود ذکر

می کنند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۲- توصیفی : بیشتر به واژه نامه ها و فرهنگهای لغات مربوط می

شود و کارکردیک لغت را در موقعیتهای متفاوت توصیف می کند.

این نوع تعاریف موارد استفاده وسیع آموزش و پرورش را ارائه

می دهند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ تعریف دستوری آموزش و پرورش مثل انتقال میراث فرهنگی ،

تعریف توصیفی هم است .

■ ۳- برنامه ای : ترکیبی از توصیفی و دستوری است یعنی

است(توصیفی) و باید(دستوری) .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ آموزش و پرورش به عنوان نهاد اجتماعی توصیف و هم چنین برنامه ای

را پیشنهاد می کند. (رشد استعدادها و تشخیص خوب و با ارزش بودن)

■ مثلاً آموزش و پرورش وسیله ایست که از طریق آن جامعه

استعدادهای کودکان را رشد می دهد تا خوب و با ارزش بودن

را در زندگی تشخیص دهند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- یا این تعریف که : آموزش و پرورش عبارت از فراهم کردن زمینه ها و عوامل برای به فعلیت رساندن همه استعداد های بالقوه انسان است ، به فعلیت رساندن همه استعدادها تعریف توصیفی و فراهم کردن زمینه ها ، تعریف برنامه ای است .

فصل دوم

آموزش و پرورش به عنوان دانش پایه یا کاربردی

اصول و مبانی آموزش و پرورش

دانش پایه : دانشی مستقل از سایر علوم

دانش کاربردی : وابسته به علوم دیگر است و خود چیزی برای

گفتن ندارد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

✓ آموزش و پرورش به عنوان یک موضوع درسی ولی کاربردی به این

معنی است که از نظریه های یادگیری در روانشناسی استفاده کند و یا

به کمک نظریه های جامعه شناسی و دانش های دیگر مثل معارف ،

ادبیات اقتصاد پشتیبانی شود .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ با این مفهوم :

برای کسانی که می خواهند درگیر عمل آموزش و پرورش یعنی معلم

باشند و یافته های علوم دیگر را مبنای کار خود قرار دهند آموزش

و پرورش یک موضوع یا ماده درسی مستقل محسوب می شود .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ حال اگر بگوییم پس با این توصیف ، آموزش و پرورش یک دانش

کاربردیست و از سایر علوم جدا کنیم ، این برداشت غلط است .

■ مفهوم دانش کاربردی در مورد آموزش و پرورش به این معنی است

که ماده درسی مستقلاً به نام آموزش و پرورش وجود ندارد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ اگر آموزش و پرورش صرفاً یک دانش کاربردیست دانشجویان علوم تربیتی کدام علم مشخص را باید به اسم آموزش و پرورش در دوران تحصیل مطالعه کنند؟

■ اگر مسائل یادگیری مربوط به روانشناسی، اثرات اجتماع مربوط به جامعه شناسی و... است. موضوع آموزش و پرورش چیست؟

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ دانشی را کاربردی گویند که هر برنامه باید بر فعالیت کاربردی مبتنی باشد مانند کارورزی و تدریس عملی .

■ اگر بگوییم در برنامه تربیت معلم ، به استثنای تدریس عملی و کارورزی

دروس دیگر حذف شوند ، این مفهوم با مفهوم کاربردی آموزش

و پرورش مطابقت دارد . (صرفاً عملی)

اصول و مبانی آموزش و پرورش

کسانی که از آموزش و پرورش به عنوان دانش کاربردی دفاع می کنند

ولی می کوشند آن را به صورت حوزه واحدی از معرفت بشر معرفی

کنند، کاربرد اصول به عنوان یک دانش را با کاربرد اصول در یک

دانش اشتباه می کنند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

پس اینکه بگوییم آموزش و پرورش دانش کاربردی است،

غلط است مثل این است که بگوییم :

مدیت رفتار سازمانی ، روان شناسی کاربردی است . در حالیکه مدیریت

درسی مستقل است ولی از روانشناسی هم استفاده می کند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

«آموزش و پرورش به عنوان معرفت نظام یافته مستقل»

« دانش پایه »

اینکه بگوییم آموزش و پرورش دانش مستقلی است کافی نیست چرا؟

چون هر دانش مستقل ملاک‌هایی دارد و باید آموزش و پرورش را با ملاکها

بسنجیم و بعد قضاوت کنیم .

ملاکهای معرفت نظام یافته مستقل

۱- سطح انتزاع مفاهیم

۲- روش های تفکر یا استدلال

۳- هدفها

۴- سنخ و نموده های قوانین اخلاقی

۵- تمایز عملیاتی

آموزش و پرورش به چه میزان ، ملاکهای فوق را داراست ؟

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۱- سطح انتزاع مفاهیم : روش های تفکر هر یک از علوم متفاوت است
مثلا مطالعه رفتار انسان و وظیفه روانشناسی و جستجوی معانی مفاهیم
و روابط آنها با سایر مفاهیم ، وظیفه فلسفه است .

آموزش و پرورش با روش های خلاقیت مفاهیم و اختراعات هوش
سرو کار دارد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- وجه تمایز سطح انتزاع دانش آموزش و پرورش با سایر شاخه های علوم اینست که آموزش و پرورش الگوهای برای بیان کردن، توصیف، اکتشاف و اختراع بر قرار می کند و الگوها را در رابطه با روش ها که الگوها از طریق آنها عمل می کنند، مطالعه می کند.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

سطح انتزاع علوم مانند فیزیک، روانشناسی، ریاضیات و جامعه شناسی

به وسیله علاقه شان به تجربه های خاص انسان تعیین می شوند ولی

سطح انتزاع آموزش و پرورش به وسیله روشهایی مشخص می شود که

از طریق آنها ایده ها و افکار به وجود می آیند.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۲- روشهای تفکر یا استدلال کردن :

سه روش تفکر وجود دارد :

الف) استدلال یا تفکر ریاضی : یعنی نتیجه گیری از اصول بدیهی که

نیازی به بررسی ندارند .

ب) استدلال یا تفکر علمی (تجربی) : که دارای فرایندی است و مثل تفکر

ریاضی از قیاس استفاده می کند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

ج) استدلال یا تفکر فلسفی : درک و فهم معانی که به طور ضمنی در

بیانات وجود دارد و از قیاس استفاده می کند.

➤ سه نوع تفکر فوق از نظر نتیجه گیری و نوع اطلاعاتی که از آنها

نتیجه گیری می کنند، متفاوتند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

➤ روش تفکر آموزش و پرورش از نوع تفکر تربیتی است و با سایر

تفکرها متفاوت است ولی بیشتر به تفکر فلسفی متمایل است .

➤ موضوع تفکر تربیتی درباره چگونه بوجود آوردن ، امتحان کردن

و توسعه دادن روشها است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

➤ همه دانشها (فلسفه ، روانشناسی و جامعه شناسی و...) به بیان و مقایسه

شیوه های اکتشافی ، توصیفی استدلالی و ابداعی و تبیینی می پردازند ولی

آموزش و پرورش به خلق کردن و کشف شیوه های جدید تر توصیفی

، اکتشافی ، استدلالی و ابداعی علاقمند است.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

آموزش و پرورش پایه و اساس یادگیری است، چرا؟

چون روشهای یادگیری را ابداع می کند (فنون تدریس)

۳- هدفهایی که هر دانش پایه دارد: هدف دانش تجربی،

کشف قوانین درباره جهان مادی، هدف فلسفه درباره

ماهیت هستی و... است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ هدف آموزش و پرورش ، ترقی دادن یا بهتر کردن روشهای پژوهش و آفرینندگی

است که به وسیله آنها علوم دیگر مثل ریاضیات و فلسفه و... نقشهای خود را ایفا

و اهداف خود را دنبال کنند.

بعضی مردم اهداف آموزش و پرورش را با اهداف مدارس یکی می دانند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ اهداف مدارس بار آوردن کودکان خود رهبر، بار آوردن

شهروندان مفید ، تربیت افراد برای مشاغل آینده متناسب با

استعداد آنها است که با هدف دانش آموزش و پرورش متفاوت

هستند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ مدارس معلومات و اختراعات و کشفیات را به نسلهای بعدی

منتقل می کنند در صورتیکه آموزش و پرورش هوش خلاق

افراد را می خواهد توسعه دهد .

انتقال معلومات ، لزوما افراد باهوش نمی کند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ جان دیویی گفته است آموزش و پرورش به غیر از بهسازی کیفیت

ورسایی خود برای رشد درونی، هدف دیگری ندارد .

■ هدفهای آموزش و پرورش از خود مدارس نشات نمی گیرند بلکه

آنها را برای مدارس تعیین می کنند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ هدف آموزش و پرورش، فهمیدن نقشی است که عناصر پژوهش در

عملیات فکر کردن ایفا می کند، هم چنین فهمیدن شرایطی است

که برای ترکیب ویکی کردن کار کردن های این عناصر با توانایی

های انسان لازم است .

۴- نمود های اخلاقی:

هر دانشی قواعد خاصی دارد که توسط آن هدایت می شود . این قواعد به عنوان راهنمای عمل و انتخاب و همچنین به عنوان ملاکهای ارزیابی و اصلاح کننده عمل می کنند .

■ این قواعد ، رفتار های مجاز و غیر مجاز، اخلاقی و غیر اخلاقی را مشخص می کنند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

در آموزش و پرورش، بعد اخلاقی مطلقاً از قواعد آموزش و پرورش

ناشی نمی شود بلکه از نظام متداول اجتماعی - روانشناختی

نشأت می گیرد. مثل فشار عموم مردم بر حذف مطلب درسی

و متهم شدن تدوین کننده مطلب درسی به عمل غیر اخلاقی .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ انتخاب نامناسب و اشتباه، جلوگیری از انتخاب کردن از طریق

محدود ساختن انتخابها و پذیرفتن بی چون و چرای روشها

و رویه های سایر دانشها در امر آموزش و پرورش، عمل غیر

اخلاقی شمرده می شود .

۵- تمایز عملیاتی:

- یعنی هر یک از علوم و وظیفه و کار کرد خاصی دارد و هیچ یک از دانش‌هایی را که می‌شناسیم، نمی‌توانند جانشین آموزش و پرورش شوند.
- مطالعه آموزش و پرورش متضمن پژوهش در روشهای مورد ادعا و تحقیق است.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

❖ از لحظه ای که فرد بررسی جانشین هایی برای آموزش و

پرورش را شروع می کند و شیوه برنامه ریزی شده آگاهانه ای را

برای امتحان به کار می برد، این جریان ، خود آموزش و پرورش

است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

❖ آن شیوه ها و رویکردهایی را می توان جایگزین آموزش

و پرورش کرد که به طور آگاهانه روش شناختی یا عقلانی نیستند

(در ابتدا مشخص نباشند) و همانگونه که گفته شد جریان رسیدن

به یک شیوه یا شیوه ها، همان آموزش و پرورش است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ آموزش و پرورش به طور واقعی دانش پرورش (پروردن) برای

اختراع مفهوم (مفهوم آفرینی) است .

■ مثال : چه کسانی تاریخ را می سازند ؟

ساده ترین جواب : مردان و زنان براساس تجارب و تلاشی که

در طول زندگی برای رسیدن به اهداف خودشان داشته اند.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ سوال فوق اگر به عنوان اگر به عنوان پرسش آموزش و پرورش مطرح شود .

پاسخ : تاریخ دانان

تاریخ دانان با کشف ارتباط میان شواهد تجربی در داخل نظریه ها و قوانین ، برای وقایع ، معانی می آفرینند .

□ در سایر علوم نیز صاحب نظران به روش فوق عمل می کنند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ تمایز رویکرد فلسفی با تربیتی با ذکر مثال : در مطالعه نوشته های

ارسطو ، علاقه فیلسوف ، مفهوم دانش از نظر ارسطو است ولی برای

مربی علاوه بر پی بردن به منظور ارسطو ، مهم این است که چطور

دانش ارسطو را در تجارب ناشناخته با مفهوم واقعی به کار ببرد .

(روشها و فنون تدریس)

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ یکی از اشتباهات ساده لوحانه به آموزش و پرورش این باور

است که فرد عمل تدریس کردن یاد می گیرد. ولی هر عملی

بدون زیر بنای نظریه ای، به مانند گیاه بی ریشه است که به بار

نخواهد نشست .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ آموزش و پرورش ، موضوع همه موضوع ها و درس همه درسها

است و هیچ پژوهش و دانش مقدم بر آموزش و پرورش موضوع

و مطلبی برای خود ندارد زیرا آموزش و پرورش مطالعه چگونه

بوجود آمدن ، اصلاح و توسعه موضوع هاست .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ آموزش و پرورش تنها از نتایج و یافته های دانش هایی قرض می

گیرد که خود، آن دانش ها را برای به وجود آوردن و کشف کردن

توانا ساخته است. زیرا بدون آموزش و پرورش هرگز

روانشناسی، زیست شناسی، جامعه شناسی و... وجود نداشتند.

فصل سوم

آموزش و پرورش و روانشناسی

اصول و مبانی آموزش و پرورش

✓ در این فصل می خواهیم بررسی کنیم که آموزش و پرورش، نظریه

هاوایده های خود را از روانشناسی می گیرد و در واقع آموزش

و پرورش همان روانشناسی کاربردی است؟ یا اینکه آموزش

و پرورش تنها در تنظیم محتوای برنامه های درسی از روانشناسی

استفاده می کند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

✓ مربیان تعلیم و تربیت علاقه مندند بدانند چه چیزهایی، با چه روش

هایی و در چه مرحله از رشد تربیتی و تحصیلی و برای بار آوردن چه

انسان فرهیخته ای باید آموخته شوند .

✓ سه تفاوت بین روانشناسی و آموزش و پرورش وجود دارد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۱- توصیف آنچه هست ، تجویز آنچه باید باشد .

❖ نظریه های روانشناختی درباره پدیده هایی هست که در جهان

وجود دارند و پژوهشگر سعی می کند فرایندهای روانشناختی

والگوهای رفتاری را که وجود دارند ، توصیف کند یا توضیح

دهد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

❖ بر خلاف فرایندهای روانشناختی، چیزی به عنوان فرایند تربیتی

وجود ندارد تا آن را مشخص کنیم، توصیف کنیم و توضیح دهیم.

فرایند تربیتی تنها زمانی وجود دارد که آن را به جود آوریم.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

❖ مسئله اصلی برای مربی آموزش و پرورش بیان ماهیت فرایند

نیست بلکه تجویز آن چیزی است که باید برای بوجود آوردن

یک فرایند ایده ال انجام گیرد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

❖ روانشناسان موقعی که می خواهند رابطه بین انگیزش و یادگیری را

پیدا کنند باید آنها را به طور دقیق تعریف کنند ولی تعریف هر چه

دقیق تر آنها متفاوت از معنای کش دار و پیچیده تر آنها در آموزش

و پرورش است (نحوه ایجاد انگیزش و یادگیری بهتر)

اصول و مبانی آموزش و پرورش

❖ در آموزش و پرورش اصول انگیزش و یادگیری در تعیین

و انتخاب محتوا و تدریس بکار برده می شوند در حالیکه در

روانشناسی واژه ها و اصول در قالب جملات و عبارات فقط

توصیف شده اند

اصول و مبانی آموزش و پرورش

❖ در آموزش و پرورش ، انگیزش باید با استفاده از روشی در دانش

آموزان ایجاد گردد و نمی توانیم همه را با یک روش برای کاری

ایجاد انگیزش کنیم در حالی که روانشناسی فقط انگیزش را توصیف

و تعریف می کند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۲- نگاه کردن به آموزش و پرورش از دریچه روانشناختی :

در تعبیر مردم از نظریه روانشناختی گفته شده است مثلاً نظریه

رشد پیاژه برای فرایند آموزش و پرورش، هدفهایی را تدارک می

بیند که آخرین مرحله آن نیل به تفکر صوری یا منطقی است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ با توجه به مطالب فوق می خواهند مهارت‌های عقلانی را به جای

آموزش و پرورش و رشد روانشناختی را به جای رشد تربیتی

جانشین قرار دهند، که در اینجا آموزش و پرورش توسط روان

شناسی احاطه شده است .

نظریه های روانشناختی به تنهایی نمی توانند هدفی کامل بر همه

چیز تدارک بینند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ نظریه های پیازه روی رشته های خاصی از طناب طولانی

و پیچیده رشد انسان متمرکز است بنابراین خطری که آموزش

و پرورش را تهدید می کند تاکید بیش از حد بر فرایند رشد

شناختی به جای توجه اصلی به مربی و پدیده های مورد علاقه

وی است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۳- آیا توصیف های روانشناسی باید تجویز های آموزش و پرورش را

محدود کند؟

✓ هدف آموزش و پرورش این است که قوانین کلی مثل علوم تجربی
بوجود آورد که کاربرد عمومی داشته باشد ولی این قوانین محکم تر
از قوانین فیزیک و ریاضی نخواهد بود .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

➤ یک نظریه تربیتی ممکن است طرح یک فرایند رشد را ارائه دهد که

تا به حال کسی آن را تجربه نکرده است و اگر اجرا بشود آن را مربوط

به آموزش و پرورش می دانیم .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

➤ یک نظریه روانشناسی کاملاً توصیفی است با این امید که آنها

بیان شوند در صورتی که نظریه تربیتی اگر مطالبی را ارائه دهد

که از نظر تجربی قابل بررسی باشند، کاملاً تجویزی است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

➤ موقعی که نظریه های روان شناسی روشن نباشند که چه چیزی را

به طور واقعی توصیف کنند، امکان تبدیل آنها به یک نظریه تربیتی

نیست و به عنوان محدودیت هایی در مقابل نظریات تربیتی مطرح

می شوند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

➤ برای مثال: هنجارهایی را که روانشناسی برای یادگیری یا

اجتماعی شدن می سازد، معلوم نیست که این هنجارها متناسب

با چه کلاسی و چه تعلیم و تربیتی و چه زمانی و مکانی هستند

. در حالیکه اگر این ها مشخص شوند، تجویزهای تربیتی را

محدود نمی کند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

➤ در کار کردن با روان و رفتار انسان، جدا کردن ماهیت انسان از

فرهنگ کار مشکلی است و روانشناسی آن را مشخص نمی کند و

به عنوان محدودیتی برای تجویزهای تربیتی عمل می کنند.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

➤ از یک نظریه تربیتی انتظار می رود که تجویز هایش را در

محدوده آنچه که نظریه مطمئن روانشناختی امکان آنها را تایید

می کند ، ارائه دهد.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

بازده یا محصول نهایی آموزش و پرورش : با توجه به تجویزی بودن

نظریه های تربیتی می توان انسانها را برای رسیدن به هدف غایی کمال

تربیتی رهنمون کرد .

سوال ؟

حاصل این کمال تربیتی چه نوع انسان فرهیخته ای است ؟

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- در یک نظریه تربیتی ، بازده نهایی یک نوع انسان است در صورتی که در نظریه رشد ، بازده نهایی ، یک نوع تفکر است برای مثال نظریه پیاژه به تفکر صوری منتهی می شود و فرد کم و بیش در یک محیط مناسب ، خود به خود به این مرحله می رسد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ در نظریه تربیتی ، محصول نهایی یک نوع انسان ایده آلی است

که لازمه تحقق آدم سخت کوشی است برای مثال جنگجو

شدن مستلزم تمرینات سخت بدنی است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

مربیان می خواهند بدانند که چه تصمیمات ارزشی را در هر مرحله

از روش اتخاذ کنند تا انسانی توانا برای لذت بردن و بهتر ساختن

زندگی اجتماعی و فرهنگ آن بار آورند؟

چه چیزی را چگونه و چه زمانی با روش های مناسب تدریس کنند؟

اصول و مبانی آموزش و پرورش

□ عمل تربیتی در واقع القای فرهنگ و ارزشهاست به طوری که فرد

آنها را بپذیرد و به آنها عمل کند .

نظریه تربیتی عاری از ارزش ، بی فایده خواهد بود در حالی که

نظریه های روانشناختی می کوشند از جنبه های بار ارزشی بکاهند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ مشخصه کلی یک نظریه تربیتی ، توصیف روشن محصول

مطلوب نهایی فرایند رشد تربیتی است که در آن ملاکی برای

داوری کردن درباره مناسب بودن رشد و مراحل رسیدن به آن

(محصول نهایی) نیز پیشنهاد شده است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ این شاخص حق انتخاب را برای نظریه های تربیتی قایل است

یعنی برای بار آوردن انسان تحصیل کرده ، موارد مطلوب را

انتخاب و به افراد یاد می دهند، یا تعیین مراحل که برای آشنا

کردن افراد با اهداف خاص ، نیاز است، که همان مراحل رشد

تربیتی است.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ نظریه تربیتی در واقع به عنوان وسیله و ابزار تغییر در نظر گرفته

می شود چون مربی ممکن است پیشنهاد کند که ،انسان هایی

برای فرهنگ بهتر به غیر از فرهنگ موجود تربیت شوند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ نظریه تربیتی، انتخاب مجموعه ای از توانایی های بالقوه انسان

و خلق برنامه ای برای فعلیت آنها است .

■ آموزش و پرورش به چگونه شدن انسان می پردازد و روانشناسی

موانع موجود در چگونه شدن انسان را توصیف می کند .

چه چیزی باید آموخته شود ؟

✓ مربیانی که تحت تاثیر روانشناسی قرار گرفته اند به این عقیده اند که کودکان مفاهیم انتزاعی را در مرحله معینی از رشد، درک می کنند و تنظیم محتوای کتابها قبل از آن دوره برای آنها بی فایده خواهد بود .

در اینجا دو سوال مطرح می شود :

۱- چه نوع مفاهیم را نباید در محتوای درسی بگنجانیم ؟

۲- مناسبترین مرحله رشد برای آموختن مفاهیم معین کدام است؟

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ طبق گفته مربیان متاثر از روانشناسی ، باید از یاد دادن مفاهیم

انتزاعی مربوط به دین ، به کودکان پرهیز کرد و در سنین نوجوانی

باید یاد داد .

پس آیا دین را نباید قبل از نوجوانی به کودکان یاد بدهیم ؟

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- این شرط لازم آموزش و پرورش است که هیچ عنوان درسی قبل از مرحله کمال و بعد از آن به طور کامل فهمیده نمی شود .
- مسئله برای مربیان ، تعیین بخشهای تشکیل دهنده هر عنوان درسی و با معنا تر ساختن آن برای دانش آموزان در مراحل مختلف رشد است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ در این صورت بخشهای متعدد عنوان درسی در دوره

کمال به طور کامل با یکدیگر متهد شده و به صورت

فهم عمیق تر و یکپارچه در می آیند

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- روانشناسی ، تنها واحدی را برای بررسی مطالب بکار می برد «مفهوم» است در صورتی که مربی علاوه بر مفاهیم به اجزای تشکیل دهنده محتویات ذهن نیز علاقه مند است .
- محدود کردن مطالب آموختنی به تعدادی از مفاهیم محدود را «مغالطه روانشناختی» نامیده اند یعنی هر مفهوم متناسب با من قابل درک و فهم است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

سوال: آیا در کلاسهای ابتدایی می توان تاریخ را تدریس کرد یا نه ؟
سه پاسخ می توان داد:

۱- چون کودکان فاقد مفاهیم اساسی تاریخی هستند پس تاریخ و تدریس آن در دبستان ، تلف کردن وقت است و به جای آن مطالبی را که کودک قبلا از طریق تجربی در ذهن دارد ، به وی یاد می دهیم .
(برنامه درسی واقعی).

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۲- داشتن معرفت تاریخی برای کودکان مهم بوده و متناسب با درک

آنها باید مطالب تنظیم و باروش تدریس مناسب (داستان و نمایش

و...) آنها را برای کودکان قابل فهم ساخت .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ درست است کودکان زمان دقیق وقوع حادثه را ممکن است نتوانند یاد

بگیرند ولی مفهوم بعد یا قبل ، طولانی ، قدیم ، خوب ، بد و... برای آنها

مفاهیم آشنایی هستند .

■ پس با مفاهیم ساده می توان تاریخ را به کودکان دبستانی یاد داد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۳- با بکار بردن فن آموزش و روشهای گوناگون ، هر مفهوم را (عینی و

انتزاعی) در هر زمانی می توان تدریس کرد

و برای معلمان این گفته که کودکان تنها مطالب مربوط به محل زندگی

خود را می فهمند ، سخن بی معنایی است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ برای اینکه مطلبی برای کودکان با معنا باشد ، مستلزم رسیدن به مرحله

کمال (پختگی) تربیتی است. هدف فرایند تربیتی این است که معنای

مفاهیم را به تدریج تکمیل کند و درجات فهمیدن بی نهایت است.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ درست است که بعضی مفاهیم انتزاعی را نمی توان به کودکان

یاد داد ولی مفاهیم ساده و روشن در مورد همان مفاهیم ، بعدها

به درک آن مفاهیم پیچیده کمک موثری خواهد کرد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

چه موقع چیز های معینی را باید تدریس کرد ؟

رسیدن به کمال مستلزم عبور از مراحل است و مقصود از کمال

تربیتی رسیدن به آزادی های معین می باشد (کمال آزادی) یعنی

خود به مرحله تصمیم گیری رسیده و کارهایش را انجام دهد.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ هر مرحله انواع خاصی از مطالب را ایجاد می کند و میزان آن باید

مشخص باشد تا دریافتی مطالب بعدی مشکل ایجاد نشود

یک نظریه تربیتی موارد فوق را باید به صراحت مشخص کند .

چگونه باید چیزها را تدریس کرد؟

یعنی چگونه مطالب را سازمان دهیم تا برای کودکان در مراحل مختلف رشد شان قابل فهم باشد .

■ روانشناسی نه در انتخاب، بلکه فقط در تنظیم محتوا به صورتی که برای

کودکان قابل فهم باشد ، کاربرد دارد (اولین محدودیت).

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ الکایند میان برنامه درسی و برنامه رشدی فرق قایل است و می گوید

برنامه درسی شامل موضوعات درسی معین و برنامه رشدی مفاهیمی

هستند که کودکان کم و بیش کسب می کنند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- برنامه رشدی برنامه ای نیست که باید آموخته شود بلکه ابزاری برای تحلیل و داوری در مورد برنامه درسی مدرسه است که آیا برنامه درسی در جهت رشد افراد پیش می رود یا نه ؟
- از برنامه رشدی برای طراحی برنامه های رشدی دیگر می توان استفاده کرد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ برنامه رشدی بهترین روش تدریس را به ما روشن نمی کند در

صورتی که نظریه تربیتی همین موضوع را به ما می گوید .

■ دومین محدودیت کاربرد نظریه های روانشناختی در نحوه

تدریس و ارائه مطالب است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- برای تحقق منظور فوق ، روانشناسی باید قواعد تجربی برای تدریس و یادگیری بوجود آورد که مسلماً نمی توانند با اطمینان و اعتماد به کار ببرند .

فصل چهارم

هدف های آموزش و پرورش

اصول و مبانی آموزش و پرورش

اهمیت هدفها : وسیله ای هستند جهت تعیین و هماهنگ ساختن برنامه ها و فعالیت های آموزشی و پرورشی ، مشخص کردن روشهای آموزشی ، ارزیابی برنامه ها و فعالیت های بین معلم و شاگرد و میزان پیشرفت تحصیلی .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

➤ هر کدام از متخصصان نظر و هدف خاصی را برای آموزش و پرورش در نظر می گیرند. اقتصاددانان، تربیت نیروی کار آزموده جهت تولید بیشتر، مربیان بار آوردن افراد با کیفیات ذهنی مطلوب، برخی مهارتهای فنی و... با هدف آموزش و پرورش قلمداد می کنند.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

➤ اهداف آموزش و پرورش با توجه به نیازهای متنوع افراد

و جامعه باید همه جانبه باشد نه تک بعدی .

➤ آموزش علوم با هدفهای محدود باید از آموزش و پرورش جدا

شوند زیرا تدریس لزوما امر تربیتی نیست .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

➤ این که معلم تربیت عام مردم را به عهده می گیرد یا فقط آموزش

آنان را، به مقصود وی و تصویری که از کارش دارد، بستگی دارد .

➤ هرگاه سخن از آموزش و پرورش بوده ، سخن از تفکرات

فلسفی نیز بوده است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

➤ موضوع اصلی آموزش و پرورش «انسان» و سرنوشت سازندگی

اوست . سرنوشت سازندگی انسان یا مسئله «غایت» در فلسفه، هدف

و یا نحوه آموزش و پرورش انسان را تشکیل می دهد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- مکاتب و تفکرات فلسفی در آموزش و پرورش ، سهم هستند
- مکتبی که انسان را وجودی معنوی و طبیعت او را روح می داند ،
- در تعیین اهداف آموزش و پرورش می گویند :
- آموزش و پرورش باید تعقل و خردمندی را توسعه داده و تقویت کند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

➤ جان دیویی انسان را موجود زیستی می داند که در حال تغییر

و تحول است و می گوید آموزش و پرورش نمی تواند هدفی

فراسوی خود داشته باشد ، هدف آموزش و پرورش همان خود

آموزش و پرورش است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

➤ به نظر دیویی هدف های آموزش و پرورش را باید در اذهان

و قلوب مردم جستجو کرد نه در نهاد اجتماعی که آموزش

و پرورش نامیده می شود (عام) به نظر وی آموزش و پرورش

بازسازی یا سازمان دادن مجدد تجربه است و این خود، هدف

آموزش و پرورش نیز می باشد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

دونالد باتلر: آموزش و پرورش فعالیتی است که در آن افراد مسن تر

جامعه و یا آنهایی بیشتر رشد کرده اند با افراد کم رشد برخورد می میکنند

تا رشد بیشتری را در آنها به وجود آورند و از این راه به پیشرفت زندگی

انسانی کمک کند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

➤ باید اصولی برای تعیین اهداف آموزش و پرورش باشد تا از افکار متفاوت و سلیقه ای خلاص شویم .

برودی : به جای مطرح کردن عادات گوناگون

و تمایلات گروههای مقتدر ، از میزان معین پیروی کنیم

اصول و منابع تعیین هدف های آموزش و پرورش

■ اصل به معنای ریشه و مبنا می باشد. مبنا چیزی است که چیز دیگر بر

آن مبتنی است. از نظر فلاسفه و علمای تعلیم و تربیت اصل یعنی

مصدر و منشا، باین وصف، اصل، منشا و سرچشمه رفتار یا فعالیت

را نشان می دهد.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

✓ دکتر هوشیار: اصل را جستجوی آن گونه مبنای عقلانی و مقیاسها می

داند که بوسیله آن می توان در هر مورد با کمال سهولت رفتار پرورشی

مطلوب انجام داد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

❖ به نظر دکتر هوشیار ، علم آموزش و پرورش ، شناسایی مجموعه اصولی است که منشا و مصدر رفتار معلم و دانش آموز می باشد که در جریان آموزش هر دو بکار می آید (معلم در آموزش و دانش آموز در یادگیری و نوآوریها استفاده می کند)

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ **اصول متعارفه** : اصولی را که تمام فعالیت های یک علم بر آنها

مبتنی هستند ، گویند مانند اصول مکانیک که در خود علم مکانیک اثبات می شود .

■ **اصول موضوعه** : اصولی که آنها را می توان با استفاده از سایر

علوم به اثبات رساند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

□ اصول موضوعه، مجموعه قضایا و احکام نظری هستند که

بدون استدلال و برهان در علمی پذیرفته می شوند و مسائل آن

علم بر اساس آن اصول اثبات می شود .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

➤ برای مثال اصل تربیت پذیر بودن انسان که اصل موضوعی برای

آموزش و پرورش است بدون اینکه علم آموزش و پرورش آن را اثبات

کند و ممکن است در فلسفه و انسان شناسی یعنی به غیر از علم آموزش

و پرورش به اثبات رساند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

➤ برای کشف اصول ، منابع آنها را باید مطالعه کرد برای کشف اصول

آموزش و پرورش باید سه منبع اصلی انسان ، جامعه و نظریات فلاسفه

(هستی شناسی ، معرفت شناسی و...) بررسی شوند .

دکتر هوشیار:

آموزش و پرورش را فعل و انفعالی می داند میان دو قطب سیال (شاگرد و معلم) که مسبوق به اصلی و متوجه هدفی و مستلزم طرح و نقشه ای است ، می داند . مبهم بودن رابطه بین اصل و هدف ، جریان آموزش و پرورش را مختل می کند .

منابع تعیین هدف ها

۱- یادگیران و نیاز های آنان : « نیاز» به معنای اختلاف بین آنچه

که هست و آنچه که باید باشد ، است .

از نظر روانشناسی ، تنش هایی که تعادل اورگانیزم را بهم می

زند بیانگر نیاز انسان است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

❖ پرسکات نیازها را به فیزیولوژیک، اجتماعی و تکاملی (وابستگی) تقسیم می کند .

❖ مازلو نیازها را به فیزیولوژیک، ایمنی، اجتماعی، احترام و خود شناسی طبقه بندی کرده است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ یکی از مسائل آموزش و پرورش، این است که چگونه وسایل

ارضای نیازها را فراهم آورد که هم آن ها ارضا شوند و فرد

تحت تاثیر تنش های تسکین نیافته قرار نگیرد و هم رفتار

حاصل از آن ، مورد پذیرش جامعه باشد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

تایلر : آموزش و پرورش فرایند تغییر الگوهای رفتاری افراد است (رفتار عام).

✓ منظور از مطالعه یادگیران بررسی تغییرات ایجاد شده در آنان است که با معیارهای مطلوب (برآورده شدن نیازها) باید مقایسه شوند.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۲- تغییرات و نیازهای جامعه :

تافلر می گوید انقلاب صنعتی، فرضیات، عقاید و نگرش ها را

دگرگون ساخت و یک جهان بینی جدید پدید آورد با سه مفهوم

جنگ با طبیعت و تسلط بر آن، تکامل و اصل پیشرفت .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

❖ هر تمدنی باید به فرزندان خود چگونگی مواجهه با سه مفهوم ذکر

شده را بیاموزد

تافلر می گوید نظام صنعتی در حال مرگ است باید به دنبال فراسوی

صنعت بود (موج سوم)

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- ذغال سنگ ، راه آهن ، منسوجات و... در کشورهای پیشرفته
کهنه شده و به کشورهای در حال توسعه انتقال می یابند و در
عوض الکترونیک و صنایع فضایی و... جایگزین آنها در
کشورهای پیشرفته می شوند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ تافلر: از این همه پیشرفت‌ها فراری نیست. اثرات پیامدهای آنها

در جوامع باید بررسی و آنها را مبنای هدف‌ها و برنامه‌های

آموزش و پرورش قرار داد که نسل متناسب با آن زمان تربیت

شود .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۳- اصحاب علم و نویسندگان کتاب های درسی :

یعنی در تدوین محتوای دروس، هدفهای آموزش و پرورش را

در نظر بگیرند و معلومات و مهارتهای زمان را به کودکان در این

کتابها لحاظ کنند. کشاورزی، صنعت و....

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ در گذشته که کشاورزی ، دامداری و صنعت در سطح ابتدایی

وستی بود امروز مکانیزه شدن آن مطرح است

ماشین حساب ، کامپیوتر ، ارتباطات فضایی و... جای وسایل

ابتدایی را پر کرده اند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ متخصصان و نویسندگان مواد درسی، همراه با هربرت اسپنسر از

خود پرسند « کدام معرفت ارزش بیشتری دارد؟ » تا اهداف

آموزش و پرورش را بر آن اساس تعیین کنند .

ملاکهای گزینش هدفها

۱- فلسفه آموزش و پرورش:

تایلر این ملاک را به عنوان غربال هدفهایی که بوسیله سه منبع

یاد شده پیشنهاد می شوند ، می داند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- در تعیین هدف ها در مراحل اولیه هدف های زیادی انتخاب می شوند که بعضی از آنها با هم ارتباطی نداشته اند و یا متناقض هستند برای جدا کردن و تشخیص هدف های متناقض و بی ارتباط ، غربالی لازم است که یکی از آنها فلسفه آموزش و پرورش است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- فلسفه آموزش و پرورش هر جامعه ای از فلسفه اجتماعی آن جامعه که نشانگر جهت گیری آن جامعه در مورد وسایل اساسی معنوی و مادی و فرهنگی و تربیتی، اقتصادی و اجتماعی است، سرچشمه می گیرد.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- فلسفه اجتماعی ، مجموعه ای از عقاید و نظام ارزشی و جهان بینی مشترک یک قوم و ملتی است که آن را در زمینه های فرهنگی ، هنری تربیتی و اخلاقی و... اعمال می کند و همین فلسفه باعث وحدت اجتماعی و ضامن رشد و ادامه حیات جامعه است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

مثال : در جامعه استبدادی هدف آموزش و پرورش ، تربیت افراد مطیع و فرمانبردار و در جامعه دموکراسی ، مشارکت افراد در امور جامعه

مد نظر قرار می گیرد ، و در برنامه های درسی تنظیم شده و به فراگیران انتقال می یابد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- در فلسفه تربیتی مدارس علاوه بر بار آوردن دانش آموزان برای راه رسم زندگی امروز ، باید فرهنگ و آداب و رسوم گذشته را به فراگیران انتقال داد تا دانش آموزان گامهای بعدی را در بهبود پیشرفت جامعه برداشته و تلاش کنند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۲- روانشناسی پرورشی و یادگیری :

اهداف آموزش و پرورش از طریق یادگیری تحقق می یابند .

زمانی که اهداف با شرایط ذاتی یادگیری هماهنگ نباشند ،

هدفهای تربیتی عاری از ارزش هستند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ روانشناسی یادگیری این امکان را می دهد تا تغییراتی را که از

طریق یادگیری شدنی یا امکان پذیر نیست، مشخص سازیم

همچنین شرایط لازم را برای یادگیری بعضی مطالب و تحقق

اهداف آموزش و پرورش تعیین کنیم .

اصول هدفهای آموزش و پرورش

هدفهای آموزش و پرورش را با نظر شخصی بلکه باید بر پایه فلسفه اجتماعی ، اقتصادی ، سیاسی ، میراث فرهنگی گذشتگان و نیازهای حال و آینده جامعه و کودکان و نوجوانان تعیین و با اصول و قوانین روانشناسی نیز مطابقت داشته باشد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

اصول و هدف های آموزش و پرورش که تا حدی جنبه ثابت و عمومی دارند عبارتند از :

- ۱- اصل تامین رشد زیستی و سازگاری موجود انسانی در برابر محیط طبیعی و انجام دادن وظایف حیاتی .
- ۲- اصل کسب موقعیت اجتماعی و شغلی .
- ۳- اصل آشنایی و اشتراک در تمدن انسانی (اجتماعی کردن).
- ۴- اصل توجه به استعدادها و شخصیت فردی .
- ۵- اصل معنویت و تربیت روحی (خدا شناسی) .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

هدفهای آموزش و پرورش در جمهوری اسلامی ایران

آموزش و پرورش از نظر اسلام عبارت از فراهم آوردن زمینه رشد و تکامل همه جانبه انسان (جسمانی، عقلانی، عاطفی، معنوی، ...) و هدایت او به سوی وجود کامل مطلق (خدا) است.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ به عبارت دیگر هدف آموزش و پرورش در اسلام شناخت خود ،
جامعه و هستی و از این طریق وجود خداوند متعال است
هدف های آموزش و پرورش عبارتند از :

۱- هدف های ایمانی و اخلاقی

۲- هدف های فرهنگی

۳- هدف های خانوادگی

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۴- هدف های اجتماعی

۵- هدف سیاسی : در زمینه سیاست داخلی مانند پذیرش اصل

رهبری ، احترام به قانون و... در زمینه سیاست خارجی مانند

رعایت اصل استقلال و ارتباط با دیگر جوامع بر اساس عدل

و انصاف .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۶- هدف های دفاعی و نظامی : پرورش افراد شجاع به منظور

حفظ و حراست از مرز های کشور و تقویت روحیه شهادت

طلبی و ایثار گری .

۷- هدف های اقتصادی : اعتقاد به مالکیت مطلق خداوند ، تقویت

روحیه کار و تلاش و صرفه جویی و ...

قسمت دوم

موضوع آموزش و پرورش (یادگیرنده)

به عنوان یکی از عناصر اصلی آموزش و پرورش

فصل پنجم

آموزش و پرورش دوره طفولیت و اول کودکی

اهمیت شناخت کودکی

پیشرفت دانش روانشناسی از قرن هیجده به بعد و انتشار کتاب امیل از ژان

ژاک روسو ، باعث شد به کودک و مراحل رشد وی اهمیت داده شود

که قرن ها پس از افلاطون مورد بی اعتنایی قرار گرفته بود .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

دو جریان مهم باعث شد این توجه به کودک صورت گیرد :

۱- ظهور دانشمندانی چون جان دیویی ، کرشن استایز، کلاپادر ،

مونته سوری ، دکرولی و کوزینه .

۲- پیشرفت دانش زیست شناسی ، روانشناسی کودک و...

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ با چنین تحولی توجه زیادی به نقش معلم و مربی انجام شد .

در گذشته معلم ،تصمیم گیرنده و گوینده درس و شاگرد ، عنصر غیر

فعال و منفعل بوده در آموزش و پرورش جدید وظیفه معلم فراهم کردن

محیط مناسب برای یادگیری و راهنمایی و کمک به شاگرد است .

رشد کودک و مراحل تربیت

الف - معنا و مفهوم رشد : برخی رشد را کمی و برخی کیفی ویا

هر دو در نظر می گیرند رشد کمی مانند افزایش قد ووزن

و... و رشد کیفی شکوفایی استعدادهای درونی فرد را شامل

می شود که در اثر تکامل ظاهر می شوند. (رشد درونی

وفطری یا پختگی).

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ رشد عبارت است از يك رشته تغییرات تدریجی ، مداوم

و پیوسته که در يك جهت معینی پیش می رود تا در نتیجه آن

انسان به کمال و بلوغ برسد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

ب - اصول قوانین و رشد :

۱- رشد به صورت تدریجی انجام می گیرد

■ رشد سرعتی یکنواخت ندارد . در سنین دبستانی را دوره آرامش

و سنین نوجوانی و اوایل بلوغ را دوره جهش می نامند .

۲- رشد فرایند مداوم و پیوسته است و هر مرحله پیش نیاز مرحله بعدی

است ، هم در رشد فیزیکی و هم تربیتی .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۳- سرعت رشد در افراد به علت توارث ، محیط جغرافیایی ، تغذیه و فرصتهای یادگیری و... یکسان نیست .

۴- هر مرحله از رشد دارای ویژگی های مخصوص به خود است .

مثلا : تا دو سالگی ، کودک فعالیت خود را به کشف محیط و سخن گفتن

واز سه تا شش سالگی در جهت سازگاری با اجتماع فعالیت خود را

صرف می کند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- مراحل عدم تعادل معمولا در سنین ۱۵ ماهگی ، ۲۱ ماهگی دو سال ونیمی و بین ۱۰ تا ۱۲ سالگی (پیش از بلوغ) رخ می دهد که به صورت ناراحتی ، بی ارادگی وعدم اطمینان ظاهر می شود .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ پ - مراحل رشد : برای تصمیم گیریهای تربیتی آگاهی از مراحل رشد افراد ضروری است .

■ مراحل تربیتی چه کمکی به ما می کند ؟

- ۱- برنامه های تربیتی را متناسب با رشد افراد تنظیم کنیم .
- ۲- متناسب با رشد افراد از آنها انتظار داشته باشیم
- ۳- اگر رشد فردی دچار رکود شود تشخیص داده و چاره کنیم .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ مراحل تربیت از نظر موريس دبس :

- ۱- دوره شیر خوارگی یا طفولیت (از تولد تا ۳۰ ماهگی)
- ۲- دوره اول کودکی (از ۳۰ ماهگی تا ۶ سالگی)
- ۳- دوره دوم کودکی (از ۷ سالگی تا ابتدای بلوغ، ۱۱ برای دختران و ۱۳ برای پسران)
- ۴- دوره نوجوانی یا بلوغ (از ۱۱ تا ۱۶ سالگی)
- ۵- دوره جوانی (از ۱۶ تا ۲۰ سالگی)

اصول و مبانی آموزش و پرورش

مراحل تربیت از نظر دکترا شکوهی :

- ۱- دوره طفولیت (از تولد تا ۱۸ سالگی)
- ۲- دوره کودکی اول (۲ تا ۴ سالگی)
- ۳- دوره کودکی دوم (۴ تا ۷ سالگی)
- ۴- دوره کودکی سوم (۷ تا ۱۲ سالگی)
- ۵- دوره نوجوانی (۱۲ تا ۱۶ سالگی)
- ۶- دوره جوانی یا شباب (۱۶ تا ۲۰ سالگی)

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۱- دوره طفولیت (از تولد تا ۳۰ ماهگی): در این دوره

آهنگ رشد سریع است و تغییرات مهمی در بدن کودک صورت

می گیرد.

■ اولین تغییر مهم در دستگاه گوارش و رویدن دندانهای شیری (۶

تا ۸ ماهگی) کودک است (استقلال غذایی).

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ دومین تغییر ، رشد عضلات ارادی است که از نزدیک ترین نقطه

مغز شروع و به دورترین نقطه یعنی پاها ختم می شود .

(خود را در زمین کشیدن ، نشستن و در ۱۱ ماهگی به کمک دیوار

و تکیه گاه ایستادن ، در ۱۵ ماهگی راه رفتن).

«این دوره به طور کلی دوره فعالیت حسی - حرکتی است»

اصول و مبانی آموزش و پرورش

سومین تغییر ، رشد عضلات دستگاههای صوتی و سلسله اعصاب
ومغز و همکاری اعصاب لب و زبان و گلو است .

(رشد ذهنی و رسیدن به قدرت تمیز ، بکار بردن جملات دو کلمه
ای ، کلمه من و...)

اصول و مبانی آموزش و پرورش

روانشناسان برای تکلم سه مرحله یا فعالیت قایلند

۱- فعالیت درونی یا باطنی (۷ و ۸ ماهگی) که کودک ظاهراً با خودش حرف می زند .

۲- دوره گیرندگی (تا ۱۳ ماهگی طول می کشد) کودک معنای کلمات و گفتار دیگران را می فهمد ولی نمی تواند پاسخ دهد .

۳- کودک توانایی بکار بردن کلمات را کسب می کند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- سخن گفتن کودک از دو سالگی شروع می شود .
- بین تفکر و زبان وابستگی وجود دارد یعنی برای فکر کردن از تکلم
- درونی (باطنی) و از زبانی که یاد گرفته ایم استفاده می کنیم .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ نوع حرف زدن (فصیح و ساده) با نحوه فکر ارتباط دارد

و کروزالها با اینکه با زبان اشاره صحبت می کنند ولی از نظر

هوش کمبودهایی دارند .

■ سخن گفتن با هوش نیز رابطه مستقیم دارد ، کودکان با هوش

زودتر حرف می زنند . تقلید و پاداش هم در سخن گفتن موثرند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- مادر اولین معلم زبان طفل است به همین خاطر کودک پرورشگاهی دیرتر تکلم می کند
- رشد عواطف یکی دو ماه بعد از تولد ظاهر می شوند .
- پس از دو ماه انگیزه های مادی و پس از سه ماه انگیزه های روانی برای کودک لذت بخش یا رنج آور است مانند لبخند آشنایان .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ در ۶ ماهگی برای اولین بار در کودک حالت اضطراب و در یک

سالگی نومییدی ، خشم ، محبت ، همدردی ، مهربانی و حس

مالکیت به اشیا دیده می شود .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- با وجود رشد عواطف ، کودک هنوز به شدت وابسته به مادر و محبت اوست . محروم بودن از محبت ، بر رشد بدنی و ذهنی کودک اثر می گذارد . معمولاً رشد ذهنی کودک پرورشگاهی به تاخیر می افتد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۲- دوره اول کودکی (از ۳۰ ماهگی تا ۶ سالگی)

رشد جسمانی :

تعداد استخوانها تکمیل ، دندانهای شیری زیاد ، توجه به طرز غذا خوردن و رعایت مسائل بهداشتی در فرد بوجود می آید .

■ رشد دستگاه اعصاب تا چهار سالگی بسیار سریع و بعد آهنگ آن کند می شود .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ در طی ۵ سالگی عضلات بزرگ بدن رشد کرده و نتیجه آن

دویدن ، شنا کردن ، راه رفتن است .

■ پس از ۵ سالگی عضلات کوچک رشد می کنند مثل نوشتن ،

گرفتن توپ ، رشد مهارت‌های پیچیده ، مثل دوچرخه سواری .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ نکته مهم اینکه اکثر مهارت‌های بدنی و عضلانی باید به کودک آموخته شود در غیر این صورت فرد به عقب ماندگی حرکتی دچار خواهد شد.

■ از نظر روانشناسان ، تسلط کودکان بر بدن خود عوامل زیر را موجب می شود :

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۱- لذت و تفریح کودک

۲- بی نیازی کودک به دیگران (حس اعتماد به نفس)

۳- سازگاری و موفقیت کودک در کودکانستان و مدرسه

۴- موفق بودن در بازی با هم سالان

۵- حس اعتماد به نفس در مقایسه بدنی خود با دیگران

اصول و مبانی آموزش و پرورش

نکات مهم تربیتی این دوره در رابطه با رشد جسمانی

۱- در این دوره کودکان فوق العاده فعال هستند و از فعالیت به خاطر

فعالیت لذت می برند و مربیان باید فرصت زیادی را در انجام

حرکات به آنها بدهند و از طرفی نیاز به مراقبت دارند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۲- به دلیل فعالیت های شدید و کوتاه مدت نیاز به استراحت دارند که مربیان باید از این امر آگاه باشند ولی کودک خود تشخیص نمی دهد که خسته شده است .

۳- به علت رشد عضلات بزرگ ، در انجام کارهایی که به عضلات کوچک نیاز دارند به آنها کمک کنیم مثل بستن بند کفش و....

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۴- در این دوره تمرکز روی اشیا کوچک و انجام کارهای ظریف

مشکل است و در نقاشی ها خطوط بزرگ را می کشند .

۵- بعلت نرمی استخوان سر، مریبان تاکید کنند تا سر خود را از

ضربات سنگین حفظ کنند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۶- به علت تفاوت بین دختران و پسران از برگزاری مسابقه بین آنها جلوگیری کنیم .

۷- برتری یکی از دستها در انجام کارها در این دوره شایع است(چپ دستی و یا راست دستی).

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ چپ دستی و راست دستی را برخی ارثی و برخی تمرین را دخالت می دهند و برخی تغییر آن را موجب لکنت زبان و اختلالات عصبی می دانند .

روانشناسان چپ یا راست دستی را نتیجه گیری و عوامل اجتماعی و تمرین دانسته و تغییر آن هیچ ضرری ندارد .

اصول ومبانی آموزش و پرورش

■ راست یا چپ دست بودن هیچ اشکالی ندارد ولی چون اکثر

وسایل برای افراد راست دست درست شده ، افراد را درمهد

کودکها با دست راست تعلیم می دهند .

توصیه می شود کودکان را برای انجام کارها با دودست تعلیم بدهیم .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ رشد اجتماعی :

منظور از رشد اجتماعی ، همکاری با گروه‌های مردم جامعه و پذیرفتن موازین و سنن جامعه می باشد که از طریق تماس با افراد دیگر آموخته می شود .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- طفل قبل از این دوره ، خود مدار بوده و در ۳ سالگی به بازیهای گروهی علاقه نشان می دهد و در ۴ سالگی تحت تاثیر گروه قرار می گیرد . این کیفیت به صورت آگاهی از عقاید دیگران و خود نمایی آغاز می شود، سپس سازگاری اجتماعی را بوجود می آورد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

➤ اهمیت فرستادن کودکان قبل از اول ابتدایی به مهدکودک و کودکان کسب سازگاری اجتماعی توسط کودکان است .

➤ کودک در این مرحله رها شدن از تسلط پدر و مادر و رسیدن به درجه فردیت و استقلال را شروع می کند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- رشد شخصیت : ضمن اجتماعی شدن ، رشد شخصیت نیز شکل می گیرد و کودک تصویری از خویشتن پیدا می کند و از قابلیت ها و توانایی های خود آگاه می شود .
- کودک تصور از خویشتن را ابتدا از محیط خارج کسب می کند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ خانواده در تشکیل شخصیت طفل مهم ترین تاثیر را دارد.

■ وظیفه کودکان تقویت تصورات صحیح کودک از خویشتن و تشکیل

عاداتهای مفید و اخلاق پسندیده و مورد پذیرش جامعه و بزرگسالان

است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ عواملی مانند هوش ، تجربیات اول زندگی ، زندگی خانوادگی ،

طرز رفتار پدر و مادر با کودک ، همبازیها و دوستان ، سیما و بدن

متناسب ، لباس ، نام کودک و کنیه و لقب که دیگران به وی می

دهند ، همه در تشکیل شخصیت فرد موثرند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

❖ رشد عواطف : پس از ۳ سالگی عواطف کودکان ، شبیه حالات

بزرگسالان است و بتدریج با افزایش سن پیچیده تر می شود .

❖ تکامل عواطف در نتیجه یادگیری و رشد بدنی می باشد و رشد

کرتکس مغزو غدد داخلی تاثیر زیادی در تکامل آن در کودک دارد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ کودک تا قبل از ۴ سالگی از خطر حیوانات آگاه نیست ولی

پس از آگاهی از آنها می ترسد .

■ از عوامل موثر در عواطف و تکامل آن ،شرطی شدن و تقلید را

می توان نام برد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ بعضی ها عواطف را امر مسری می دانند یعنی اگر کودکی از

معلمش خوشش نیاید به زودی همکلاسان وی نیز از آن

خوششان نمی آید .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

رشد ذهنی: در این دوره رشد ذهنی سریع است در دوره

طفولیت که از طریق اکتشاف حسی با اشیا در تماس بود در این

حالت آگاهی بیشتری به آن اشیا پیدا می کند و کم کم حس

کنجکاوی کودکان برای اکتشاف و دانستن تحریک شده و ارضا

می گردد.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

پدر و مادرانی که مانع می شوند کودکانشان به اشیا دست بزنند

این حس را در آنها سرکوب و مفاهیم ذهنی کودک بدون این

اعمال ، از نظر محتوا ناچیز خواهد بود .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- پرسش کردن کودکان از ۳ سالگی شروع و در تمام دوره های زندگی یکی از وسایل کسب اطلاع است و به ارضای کنجکاوی خود کمک می کند .
- میزان ارضای کنجکاوی به پاسخ ها و میزان رضایت خاطری که کودک بدست می آورد بستگی دارد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ کودک هر قدر روابط تجربیات گذشته خود را با موقعیت های

جدید درک کند ، علاقه او به کنجکاوی بیشتر می شود و می

توان گفت افزایش سریع معلومات کودکان در ۳ سالگی به

همین دلیل است .

■ کودکان این دوره بیشتر با مفاهیم عینی سروکار دارند نه ذهنی .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ از نظر رشد هوشی ، کودک مرحله حسی حرکتی را پشت سر گذاشته

و به مرحله پیش از تفکر عملی می رسد .

■ کودک در اوایل سه سالگی بعضی مفاهیم را در ذهن دارد ولی طبقه

بندی آنها را نمی داند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

□ در حدود چهار سالگی، کودک ساده ترین شکل روابط بین مفاهیم را

می فهمد مثلا می داند سیب از میوه جات است به این صورت که کودک

اول شیء را به صورت کل درک می کند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

□ در نتیجه کل بینی است که کودک اشیا را براساس شباهت آنها

در گروه‌های ساده دسته بندی می کند و بتدیج با رشد ذهنی ،

اجزای متفاوت را تشخیص داده ، آنها را براساس اوصاف

مشترک طبقه بندی می کند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

نکات مهم تربیتی در رابطه با رشد اجتماعی، عاطفی و ذهنی

۱- قبل از این دوره کودک به بزرگ سالان و پدر و مادر متکی بوده در این

دوره کودک بیشتر تمایل دارد با همسالان خود باشد و بهترین دوستان

در این دوره از یک جنس هستند ولی بین دو جنس هم دوستی بوجود

می آید .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۲- انجام بازی های گروهی سازمان نیافته و دایما در حال تغییر ،
که عادی می باشد .

■ مهم اینکه بازی کودکان تا چه حد کنترل شود و به چه قسمت
هایی توجه بیشتر و کمتر کنیم تا موجب پیشرفت و مانع عقب
ماندگی گردد.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۳- نزاعها زودگذر بوده و بهتر است بعزت وسایل و محیط محدود

و تعداد بیشتر کودکان ، به کودکان اجازه داده شود تا خود

اختلاف خود را حل کنند و تنها در صورت گسترش دامنه

اختلاف به آنها کمک کرد و بازی دیگری را پیشنهاد داد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۴- کودکان از بازیهای نمایشی بیشتر لذت می برند و بسیاری از

چیزها از این طریق یاد می گیرند. از طریق نقش دادن به آنها

مربی باید حس خودنمایی و شخصیت آنها را رشد دهد.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۵- کودکان تمایل دارند احساسات و عواطف خود را آزادانه بیان کنند

و خشم ناگهانی در این دوره فراوان دیده می شود .

بهترین راه این است که به کودکان فرصت داده شود عواطف خود را

آزادانه ابراز کنند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۶- این دوره حسادت بین کودکان در کودکان عادی است

و هرکس می خواهد خود را مورد قبول مربی نشان دهد .

مربیان باید توجه خود را به تمام کودکان تقسیم و موقع تشویق

یک نفر ، آن را به طور خصوصی انجام دهند تا موجب

ناراحتی دیگران نشوند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۷- در این دوره تخیل و میل به داستانهای شگفت انگیز در کودکان به اوج

خود می رسد و مربیان از طریق تشویق کودکان به قصه گویی و بازی

و نقاشی می توانند به درون افراد پی ببرند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ برخی کودکان در تخیل راه افراط می روند و نمی توانند بین

واقعیات و باورهایشان تمیز قایل شوند .

■ یکی از روش های تربیتی این است که مربی کودک را تشویق

کند فقط در زنگ های قصه گویی اقدام به گفتن قصه خود

کند .

بازی و کودک – اهمیت بازی

بازی نقش مهمی در شخصیت کودک دارد. صرف نظر از خوردن

و خوابیدن، سایر اوقات کودکان به بازی سپری می شود.

■ بازی علاوه بر بچه انسانها، در حیوانات نیز مشاهده می شود ولی

دوره بازی در کودک انسان طولانی تر از حیوانات است.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- در زیست شناسی ثابت شده ، هر موجودی که نوزادش دیرتر به مرحله بلوغ برسد از نظر استعداد و تکامل در درجه عالیتری قرار می گیرد و شاید به علت طولانی بودن دوره بازی در انسان به همین دلیل باشد ، هر چند ممکن است تا آخر عمر ادامه داشته باشد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

کلاپارد : مهمترین اثر بازی آن است که به کودک فرصت

اظهار شخصیت می دهد تا خویشتن خویش را آشکار کند و به عبارتی

بازی ، تمرین تمایلات است که گروس آن را پیش تمرینات می داند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

➤ کودک برخی از احتیاجات خود را که در زندگی عادی نمی تواند

بدست آورد بدست می آورد از طرف دیگر از طریق بازی، کودک نحوه

برقراری اجتماعی را با دیگران می آموزد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

✓ کودکانی که زمینه بازی برای آنها مهیا نیست ، خود خواه ، خود

بین ، و خود رای بارمی آیند ولی از طریق بازیهای دسته جمعی به

تدریج رعایت قواعد و مقررات را می آموزد و یاد می گیرد

چگونه در موقع شکست بردبار و موقع پیروزی فروتن باشد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

○ کودک از طریق بازی با رنگها و اشیا و شکل ها آشنایی پیدا

می کند و واقعیات را از تخیلات تشخیص می دهد .

○ بازیها جنبه تسکینی و درمانی دارند یعنی کودک عواطف و احساسات

خود را در حین بازی نشان می دهد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- مربیان می توانند برای پی بردن به مشکلات رفتاری کودکان ، بازی آنها را مشاهده می کنند.
- در اکثر کشورها بازیهای تربیتی در درجه اول اهمیت است در کشور ما به بازی فقط در ساعات ورزش آن هم به شرطی که مانع کلاسهای دیگر نشود ، توجه می شود .

اهمیت بازی در شناخت کودک

مربی خوب کسی است که قبل از آموزش مطلبی به فراگیر ،

کودک را از تمام جنبه ها بشناسد .

مهمترین وسیله شناخت کودک ، از طریق بازی است که به

استعداد و علایق و توانایی های کودک پی می برد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

فروبل : بازیهای دوران کودکی به منزله هسته حیاتی

برای تمام دوران زندگی بشمار میروند زیرا رشد

شخصیت واقعی انسان بوسیله بازی ، امکان پذیر

است و از راه بازی انسان استعداد و شخصیت خود را

بروز می دهد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

➤ ریشه اساسی زندگی هر فرد

را در دوران کودکی فرد باید جستجو کرد و دغدغه فکری

و یا آرامش فرد در این دوره پایه ریزی می شود .

تعریف بازی و فرق آن با کار

فعالیتی ممکن است برای برخی کار و برای برخی بازی تلقی

شود، مثل سینما رفتن (کارمند سینما – دیدن فیلم)

بازی به فعالیت هایی اطلاق می شود که به منظور خاصی انجام

نمی گیرند

در بازی هدف وجود ندارد بلکه شرایط و قواعد وجود دارد.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ به عبارت دیگر بازی فعالیتی غیر جدی است و فاقد ارزش غیر اخلاقی است .

بازی فعالیت آزادی است ما بازی خود را فراموش نمی کنیم اما تکالیف اخلاقی خود را فراموش می کنیم .

بازی شدیداً به رسوم و تشریفات بستگی دارد و به افزایش آنها نیز کمک می کند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

• در بازی نفس عمل مورد نظر است و ایجاد لذت می کند مثلا سوار

چوب شدن و آن را اسب تصور کردن ، در کودک ایجاد لذت میکند

.کودک از آن منظور خاصی ندارد .به محض خسته شدن از آن دست

می کشد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ بعضی فعالیت ها هستند که برای هدفی و منظوری انجام می گیرند

مثل قمار که برای بدست آوردن پول انجام می گیرد که این ها بازی

نیستند، گرچه اسم آنها را بازی گذاشته اند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ بازی مستلزم آگاهی از موقعیت واقعی است که فعالیت بازی در آن

روی می دهد ، پس نمی توان گفت که نوزادان در اوایل زندگی بازی

می کنند زیرا آنان هنوز از موقعیت خود آگاهی ندارند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

برای مثال : کودکی که نقش دکتر را بازی می کند یا کانگستر را ،

قبلا به رفتار دکتر و... آگاهی دارد ولی اگر دکتر واقعی شود

دکتر شدن بازی تلقی نمی شود .

فصل ششم

آموزش و پرورش در دوره دوم کودکی و نوجوانی

۱- دوره دوم کودکی (از ۷ سالگی تا ۱۱ سالگی)

این دوره بلافاصله پس از دوره اول کودکی شروع و تا آغاز بلوغ که معمولاً در دخترها و دو سال زودتر از پسران شروع می شود ادامه پیدا می کند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- از ۷ سالگی تا ۹ سالگی رشد بدنی نسبت به قبل وبعد کند تر و آرامتر است ، این دوره را آرامش یا استراحت نسبی می نامند .
- رشد مغز در ۹ سالگی تقریبا به حجم نهایی خود می رسد و تغییرات بعد از آن کیفی است . ولی رشد قلب هنوز پایان نیافته است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

• از ۹ تا ۱۱ سالگی دوباره آهنگ رشد سریع ترمی شود که رشد

ناگهانی در دخترها و پسرها موجب بلوغ زود رس می شود.

• از ۹ تا ۱۱ سالگی به طول قد دخترها ، ۸ سانتی متر

اضافه می شود و پها نسبت به تنه درازتر می شود.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ به طور متوسط دختران بین ۱۱ تا ۱۴ سال از پسرهای همسال

خود ، بلند قد تر و سنگین وزن هستند که کم کم اختلاف بین

تناسب اندام پسر و دختر زیاده تر می شود و هر دو در آستانه بلوغ

قرار می گیرند.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

نکات مهم این دوره در رابطه با رشد جسمانی

۱- کودکان برای اولین بار در فعالیتهای نشسته ، آن هم به مدت طولانی شرکت می کنند (مدرسه) .

جنب و جوش های قبل از این دوره به عادات عصبی تبدیل

می شوند مثل جویدن ناخن ، بازی با موی سر و...

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- معلمین باید تصمیم بگیرند چه سطحی از سرو صدا و فعالیت در طول آموزش و یادگیری لازم است و به سکوت مطلق تاکید نکنند (نه افراط نه تفریط) در غیر اینصورت کودکان دور از چشم معلم فعالیت کرده و به درس گوش نمی دهند.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- در این دوره کودکان به اعمال مخاطره انگیز دست می زنند به این دلیل تا سال سوم دبستان ، تصادفات و آسیب دیدگیها درصد زیادی را نشان می دهند. مربیان باید مانع این بازیها و اعمال مخاطره آمیز باشند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۲- مربیان بعد از هر فعالیت سختی برای کودکان ، مدت استراحتی را در نظر می گیرند مانند تدریس ، فعالیت های هنری و...

۳- به دلیل رشد نکردن انجام کارهای ضعیف در کودکان ، نباید مربیان، کودکان را به طور طولانی به نوشتن وا دارند که نگرش منفی به مدرسه را به وجود می آورد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۴- چون تطابق و هماهنگی چشمها تا سن ۸ سالگی در بیشتر کودکان هنوز تکمیل نشده ، باید مربیان آنها را از مطالعه طولانی برحذر دارند .

۵- ابتلا به بیماریهای زیاد در کودکان این دوره ، زیاد اتفاق می افتد ، معلمان باید آنها را از شاگردان سالم جدا کنند.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۶- در مرحله دوم این دوره تطابق و هماهنگی اندامهای حرکتی

کامل و کار با اشیا ریز برای کودکان آسان و لذتبخش است

که کودکان را به نقاشی و درست کردن مدل باید ترغیب

کرد.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ درست کردن چیزهای جدید بهتر از نوشتن مطالب است .

■ مربیان باید زمینه های لازم را فراهم کنند تا کودکان ویژگی های

بدنی خود را در این دوره بپذیرند و مهارت های لازم برای بازی

کردن را بیاموزند.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

رشد اجتماعی : اجتماعی شدن کودک از شش سالگی به بعد به سرعت رشد می کند. در دوره قبل که بازیها موجب تشکیل گروه می شد در این دوره تشکیل گروه به علت علاقه شدید کودکان به استقلال ورهایی از هر نوع مداخله بزرگسالان است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- در این دوره میل تعلق و روح وفاداری و همبستگی شدید نسبت به گروه و عادات و انواع مختلفی از رفتار بر حسب نوع گروه در کودک ایجاد می شود .
- برخی از مواقع عضویت در گروه ، روح آشوب طلبی و شورش بر علیه یک نفر (معلم) را در بر دارد اما جنبه مثبت آن زیادتر است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- کودک در گروه ، نحوه گردن نهادن به مقررات و هنجارها را یاد می گیرد (سازگاری اجتماعی) ، ولی این دوره برای کودکان کمرو و خجالتی و یا هیجانی دوره مشکلی است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

رشد ذهنی : پیازه این مرحله را دوره عملیاتی تفکر عینی می نامد

و کودک با مفاهیم مقدار، مسافت ، علت و معلول، زمان، وزن

و حجم و روابط و طبقه بندی اشیا آشنا می شود.

تفکر کودک در این مرحله ((انضمامی)) و تنها در مورد اشیای

محسوس واقعی صورت می گیرد.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- کودکان در سنین ۸ و ۹ سالگی متوجه چهار جهت اصلی می شوند .
- ادراک مفهوم زمان به کندی رشد می کند و کودک ابتدا آن قسمت
- از مفاهیم زمان را که با زندگی شخصی او ارتباط دارند، درک می کند.
- مفاهیم زمان و مکان ، پایه و اساس تفکر منطقی است.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ کانت می گوید تشکیل مفاهیم زمان و مکان شرط لازم معنادار

شدن محسوسات و رسیدن آنها به حد مدرکات می باشد .

■ اگر فرد بتواند معانی ۳۰ یا ۳۱ یا ۷ را درک کند ، رابطه آن را

با هفته یا ماه درک خواهد کرد.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ در مفهوم عدد، کودک تا سن ۵ و ۶ سالگی یعنی دوره کودکستان، هربار یک عدد یاد می گیرد ولی مفهوم عدد به معنی ریاضی آن را معمولا بعد از ۶ سالگی یاد می گیرد.

■ حافظه کودک در ۹ سالگی بی اندازه فعال و قوی

است و به سرعت مطالب را یاد می گیرد.

■ دو عامل بیش از همه در به خاطر سپردن و نگهداری مطالب مؤثرند:

۱- اضطراب : که توجه و تمرکز فرد را به محرکات مختل می سازد.

۲- انگیزه : یعنی آنچه که مورد علاقه کودک است بهتر یاد می گیرد.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- در سالهای آخر دوره دبستان استعدادهای خاصی در کودکان ظاهر می شود ، استعداد موسیقی زودتر از سایر استعدادها در سن ۹ تا ۱۰ سالگی آشکار می شود. پس از آن استعداد مکانیکی و فنی ظاهر می شود و استعداد ادبی و ریاضی نیز در دوره نوجوانی ظاهر می شود.

نکات مهم در رابطه با رشد اجتماعی و ذهنی

۱- به گفته پیاژه کودکان در این دوره واقع‌گرای اخلاقی

هستند و برای آنها دانستن چرایی و چگونگی سازگاری

با مقررات در موقعیت‌های ویژه مشکل است.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ در دوره قبل که بزرگسالان به عنوان منبع معیار رفتار بودند
در این دوره نشان دادن رفتار بر اساس موافقت گروه صورت
می گیرد .

■ ۲- در این دوره دعوای لفظی بیش از خشونت‌های بدنی است
(عادی) در صورت ادامه زیاد ، مربی باید دخالت کند.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ قهرمان دوستی نیز در این دوره رایج است مثل بازیکنان فوتبال ،
سینما و...

۳- رقابت بین کودکان شدید است و نباید آنها را باهم مقایسه کرد
بلکه تشویق کرد که با خود رقابت کرده و برنده فروتن و یا
بازنده با وقار باشند.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۴- کودکان دبستانی به انتقاد و مسخره بسیار حساسند و بهتر

است معلمان از تشویقهای مثبت استفاده کرده و کلمات با کنایه

را به کار نبرند .

۵- بهترین زمان و فرصت آموزش و پرورش رسمی است و معلم

باید از توان و قابلیت دانش آموزان آگاه باشند.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۶- کودکان حرف زدن و بحث کردن را دوست دارند. معلم علاوه

بر کنترل مباحثات باید به آنها بقبولاند که وقتی از آنها خواسته

می شود، صحبت کنند، همچنین نوبت را رعایت کنند.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- پیکر ، گفتار کودکان کلاسهای دوم ، چهارم و ششم را از لحاظ ارتباط یا عدم ارتباط ، در سه طبقه قرار می دهد:

کلاس ششم	کلاس چهارم	کلاس دوم	شرکت کنندگان
٪۲۳	٪۳۳	٪۸۷	۱- عنوان تازه، اما بدون ارتباط کامل با مطلبی که گوینده قبلی بیان داشته است
٪۲۲	٪۲۴	٪۸	۲- عنوان تازه، اما ظاهراً گوینده قبلی پیشنهاد کرده است
٪۴۴	٪۴۳	٪۵	۳- ادامه منطقی عنوان ارائه شده قبلی

اصول و مبانی آموزش و پرورش

دوره نوجوانی (بلوغ ، از ۱۱ تا ۱۶ سالگی)

یکی از مهمترین ادوار زندگی است که تغییرات بدنی و

روانی قابل توجهی در فرد روی می دهد.

روسو، این مرحله از زندگی را تولد مجدد می داند.

■ آگاهی از خصوصیات این دوره برای مربیان امری ضروری است.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- شباب دوره ای است مابین کودکی و کمال .
- تکلیف یا بلوغ برای دختران و پسران مشکلاتی را نظیر برآورده کردن انتظارات اجتماعی ، ازدواج ، کم کردن وابستگی خود از والدین و... را به وجود می آورد.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ رشد جسمی : شدت فعالیت غدد درون ریز و تغییرات بدنی و بروز صفات ثانویه جنسی در هر دو جنس بوجود می آید.

■ سن آغاز تکلیف برای پسرها معمولاً بین ۱۳ تا ۱۵ و برای دختران از ۱۱ تا ۱۳ سالگی است.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ بعد از ۱۳ سالگی در دختران و ۱۵ سالگی در پسران ، آهنگ رشد

کندتر می شود و در فاصله آن دو سال برقد و وزن نوجوانان افزوده

می شود (۱۱ تا ۱۳ و ۱۳ تا ۱۵)

■ بعد از حدود سه سال ، رشد قد متوقف می شود .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

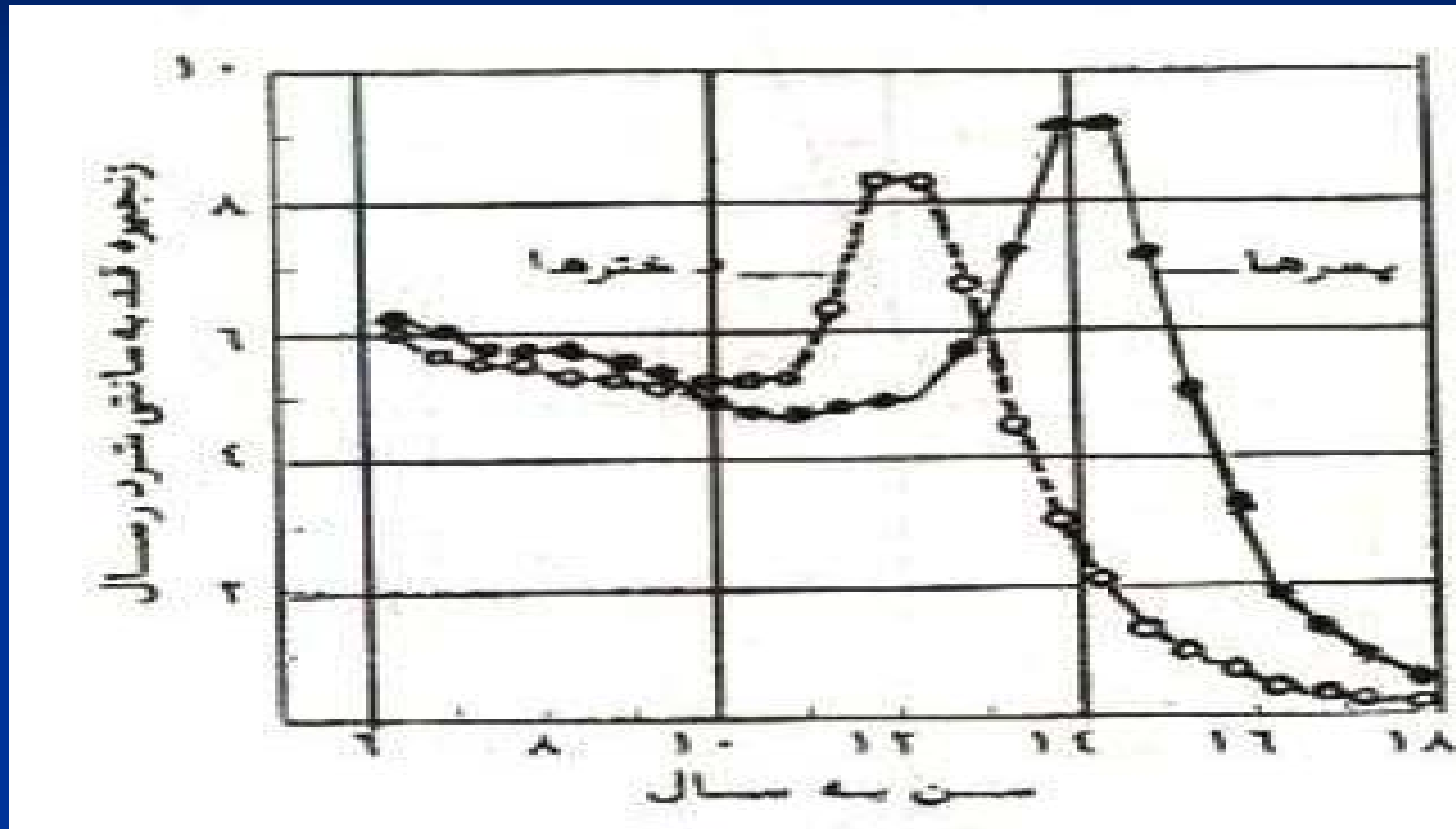
■ اعمال حرکتی در دخترها موزون تر و دقیق تر از پسرها است

و بیشتر در مهارتهایی که دقت زیاد لازم دارند از پسرها جلوترند

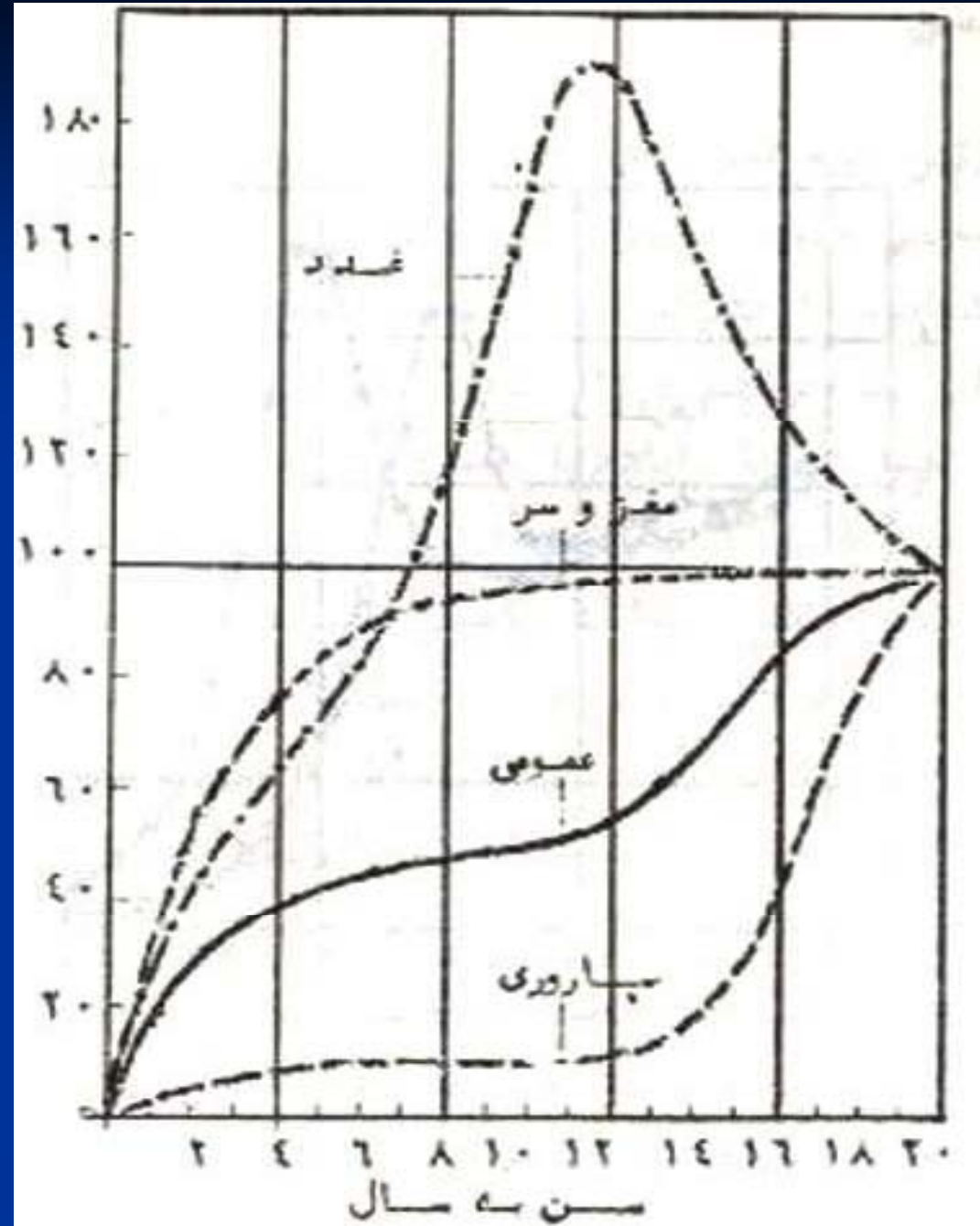
اما پسرها در فعالیت هایی که نیاز به سرعت و دقت بیشتری

دارند مهارت زیادی از خود نشان می دهند.

اصول و مبانی آموزش و پرورش



اصول و مبانی آموزش و پرورش



ارتباط بلوغ جسمی با شخصیت

با شروع دوره بلوغ در شخصیت فرد نیز تغییراتی پدید می آید

و فرد خود را چه از نظر بدنی و چه از نظر اخلاق و ارزشها مقایسه

می کند. (دانش آموزان دوره راهنمایی و اوایل دبیرستان)

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ ارزیابی فرد از چگونگی خوب و بد بودن خود بستگی به این دارد که تا چه میزان رفتار وی موافق با معیارهایی است که در نظر فرد خوب یا بد هستند.

■ از نظر ویژگی های بدنی ، هر فرهنگی قواعد و معیار خاصی دارد.(اندازه بدن)

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ نقش مهم معلمان این است که نوجوانان را کمک کند تا

تصور درستی نسبت به ویژگیهای بدنی خود پیدا کنند و برای

سازگاری با محیط ، واقعیات را آن چنانچه هستند بپذیرند

و خود را نیز پذیرا باشند.

نکات مهم تربیتی در رابطه با رشد جسمی

۱- توجه زیاد نوجوانان به اندام خود در اول بلوغ و آگاهی آنها از

رشد ناموزون بدنی خویش ، مربیان را بر آن می دارد که آنها را

به ورزش ترغیب کرده و هم از وسوسه های جنسی دور کنند.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۲ - بیشتر دانش آموزان از نظر تغذیه و خواب در این دوره عادات

نامطلوبی دارند ولی از تندرستی نسبتاً خوبی برخوردارند ، مربیان باید

عادات مطلوبی را در آنها بوجود آورند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۳- تحمل جسمی و روانی کم نوجوانان در این دوره و ظهور نوعی سستی و بی قیدی در دانش آموزان دوره راهنمایی ، بر معلمان است که از طریق استراحت دادن، به تخفیف بی علاقه‌گی آنها کمک کرده و با تدریس دروس، نوجوانان را به فعالیت تشویق کند .

رشد عواطف و سازگاری اجتماعی

به هم خوردن تعادل روانی ، آرزوهایی ایده آلی ، ترک

تحصیل و افت تحصیلی در این دوره رایج است ، به این ترتیب

خواستن او با توانستن هماهنگ نیست .

■ نوجوان دوره کودکی را وداع کرده و به مرحله بزرگسالی رسیده است

اصول و مبانی آموزش و پرورش

نوجوان در این دوره نه در خور بزرگسالی است و نه همتای خردسالان .

نسل جوان را در این دوره نباید زیاد سرزنش و ملامت کرد زیرا که وارث

تمدن گذشته و بانی تمدن آینده است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

رشد ادراک و قوای ذهنی

در این دوره به رشد عقلی فرد نیز افزوده می شود. از سن ۱۳ شروع

و تا ۱۶ سالگی ادامه پیدا می کند از آن به بعد از سرعتش کاهش

می یابد و در سن ۱۸ سالگی حالت ثبات پیدا می کند.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ انگیزه پیشرفت تحصیلی خود عاملی است برای بالا بردن بهره هوشی

هرچقدر این انگیزه قوی باشد، افزایش بهره هوشی را آسانتر می کند .

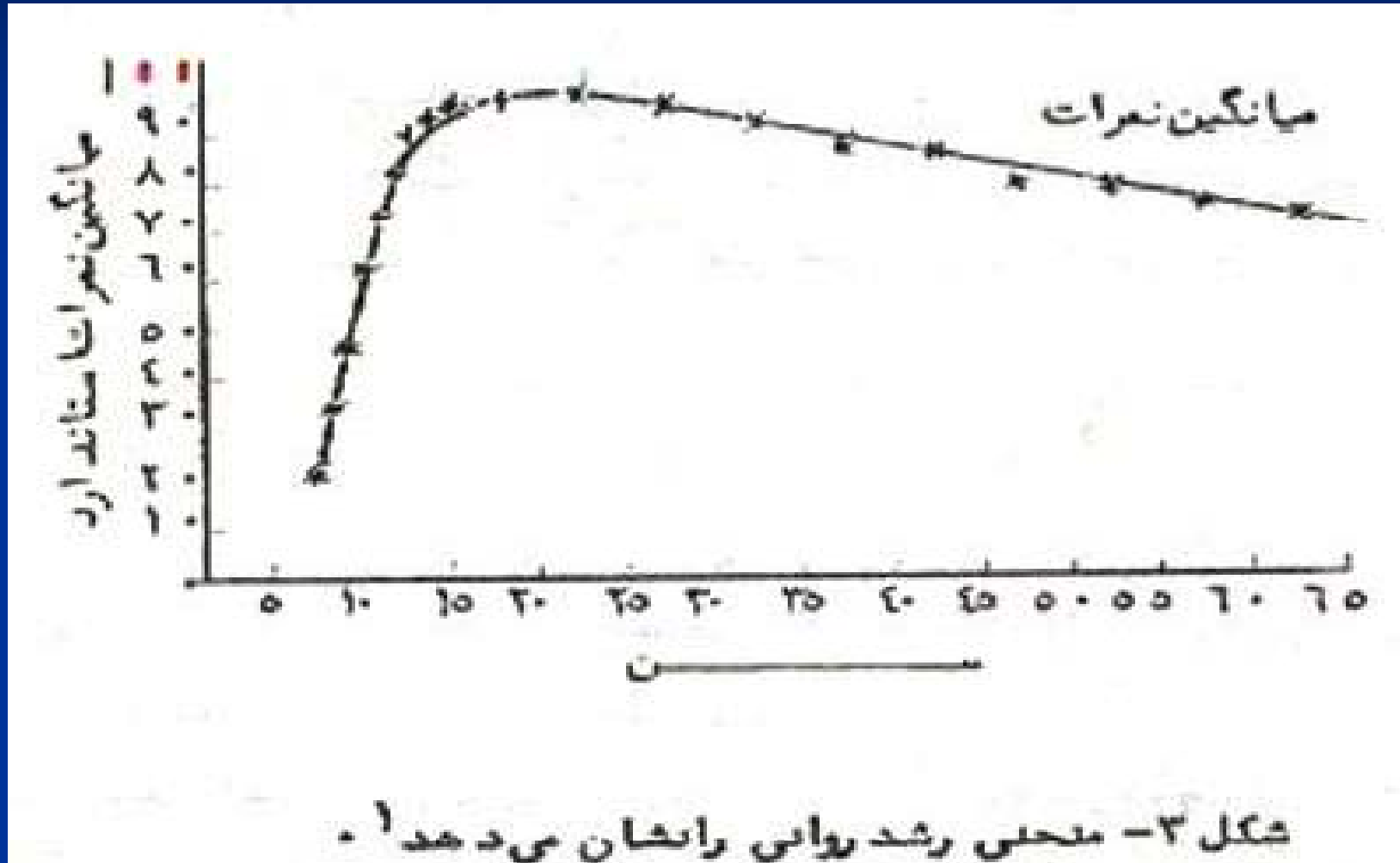
پیاژه : سنین نوجوانی با رسیدن به مرحله آخر رشد عقلانی یعنی تفکر

انتزاعی مشخص می شود .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- در ۱۵ سالگی نوجوان مرحله تفکر انضمامی را پشت سر گذاشته و به تفکر صوری یا انتزاعی می رسد و می تواند با حدس و گمان به استدلال و اقامه دلیل پردازد و در مرحله عملی آنها را مورد بازبینی و ارزشیابی قرار دهد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش



اصول و مبانی آموزش و پرورش

نکات مهم تربیتی در رابطه با رشد روانی و ذهنی

۱- با توجه به تمایل نوجوانان به همسالان خود و تعارض قوانین

همسالان با بزرگ سالان ، مربیان باید راهنمای نوجوانان باشند و آنها

را در اجرای مقررات و تصمیم گیری ها شرکت دهند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- ۲- تعلق به گروه در این دوره در نوجوانان شدید است (تیم ورزشی ، انجمن ها ،...) مربیان می توانند با بکارگیری آنها در امور مدرسه نیاز تایید آنها را برآورده سازند مثل عضویت در تشکل های دانش آموزی.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۳- دانستن نظر دیگران نسبت به خود، دوستی و آشتی های افراطی ، محرم

راز بودن دوستان به جای والدین ،نوشتن دفترچه خاطرات ونظر

دیگران در آن ، در این دوره مشاهده می شود .

■ نوجوان باید با پذیرفتن انتقادات سازنده ،به رفتار خود جهت دهد.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- ۴- به علت قرار گرفتن بین بزرگسالی و خردسالی و بروز تخصص -
طلبی و بی ثباتی دانش آموزان در این دوره ، معلمان با رعایت
جانب احتیاط باید به عنوان بزرگسالی رفتار کنند . تا نوجوانان
سوء استفاده نکرده کم کم راهنمایی های معلم را بپذیرند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۵- خشم ناگهانی در نوجوان امری است عادی، که رشد سریع جسمی یا

عدم تغذیه و استراحت مناسب در آن موثرند .

■ برخورد ملایم با نوجوانان می تواند خشم او را تا اندازه ای فرو نشاند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۶- در این دوره نوجوانان به مفاهیم انتزاعی پی می برند که از طریق آزمون کتبی یا شفاهی قابل سنجش است که باید سعی شود مفاهیم به روشنی به آنها تفسیر شود تا با دانستن آنها در فعالیت های کلاسی و... شرکت کنند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۷- دانش آموزان در این دوره رویاهای خیالی داشته و واقع بین نیستند .

■ مربیان باید نوجوانان را باعالم واقعی و پذیرفتن آن مواجه کنند

(راهنمایی تحصیلی و شغلی) تا به تواناییها و استعدادهای خود پی

برده و آنها را بپذیرند .

فصل هفتم

معالم

اصول و مبانی آموزش و پرورش

مهمترین وسیله رسیدن به هدف های آموزش و پرورش در هر کشوری معلم است و موفقیت و شکست برنامه های تعلیم و تربیت به معلمان بستگی دارد به عبارت بهتر، رهبری نسل آینده به عهده معلمان است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ نحوه تفکر و نوع جهان بینی معلمان یک جامعه در چگونگی و نوع

تفکر و شقاوت یا خوشبختی آن قوم تاثیر بسزایی دارد .

موقع حاکمیت کلیسا در اورپا (قرون وسطی) هدف آموزش و پرورش

اطاعت محض از کلیسا که جمود فکری را موجب می شد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ بعد از شکست سیطره کلیسا و ظهور معلمانی مانند “ فیخته ” وی

آموزش و پرورش را وسیله ای برای رهایی از چنگ مذلت

و بدبختی می دانست و موجب شد آموزش و پرورش از کلیسا

رهايي یافته و به پیشرفت علمی منجر شد .

اصول ومبانی آموزش و پرورش

- معلم بعد از دانش آموز رکن اساسی آموزش و پرورش می باشد .
بنابراین از همان دوره باستان ، معلمین از احترام خاصی برخوردار بوده اند.
- در دوره باستان معلمان را ازبین نجیب زادگان و افراد پاکدامن انتخاب می کردند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ معلمی می تواند به طور مطلوب به عنوان عامل تغییر

افراد و جامعه باشد که بر اساس ویژگی های معلمی انتخاب

و تربیت شود و دارای صفات و خصوصیات شخصی و ذاتی و فنی

و حرفه ای باشد .

۱. ویژگی های شخصی معلم

الف) بر خورداری از سلامت جسمی و روانی : معلم افسرده و مضطرب

نمی تواند نشاط و امنیت را در محیط آموزشی و پرورشی بوجود بیاورد .

ب) پایبندی به ارزشها و اصول انسانی و اجتماعی : برای همانند سازی

دانش آموزان لازم است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

پ) بر خورنداری از استعدادها و قوای ذهنی نسبتا خوب : کار

معلمی ایجاب می کند با استفاده از حافظه قوی ، علم را کسب

و به خاطر بسپارد و به موقع به یاد آورد .

■ معلمی که اسامی شاگردان را یاد گرفته و آنها را به اسم

بخواند ، اعتماد شاگردان را به خوبی جلب می کند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- معلمی که تکالیف تعیین شده را از یاد ببرد به فراموشکاری معروف می شود لذا حافظه بزرگترین سرمایه معلم است. که معلم را در تدریس خوب و کسب دانش یاری می کند .
- علاوه بر حافظه ، معلم باید از هوش قوی هم برخوردار باشد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

➤ هوش عبارت است از استعداد و درک معانی مجرد و سازش

با محیط و موقعیت جدید و حل مشکلات زندگی .

➤ معلم هر لحظه با موقعیتی جدید و مشکلی تازه روبرو است هوش

قوی موجب می شود بهترین و مناسب ترین راه حل را پیدا کند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ معلم باهوش باید از استعداد های تخیل ، تصور ، تداعی ، تجرید و حکم

و استدلال بهره کافی داشته باشد که وی را در تجزیه و تحلیل مسائل

یاری خواهد کرد .

■ در انتخاب معلم باید باهوش ترین افراد را انتخاب کرد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

➤ تحقیقات نشان می دهد پایین ترین بهره هوشی را در بین

رشته های حسابداری ، مهندسی و معلمی ، همین معلمان دارند

ولی دانش آموزان با هوشی هستند که به علت عدم جذب

و استخدام و نداشتن فرصت های مساوی ، به معلمی روی می

آورند .

۲. ویژگی های حرفه ای و فنی معلم

الف) معلومات عمومی : داشتن اطلاعاتی در زمینه علوم طبیعی ،

سیاسی ، اجتماعی ، اقتصادی ، ادب و هنر ، که جنبه تخصص

ندارند و معلم را در هدایت نسل نوجوان بنابه مقتضیات زمان

توانا می سازد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ معلمانی که از نظر معلومات عمومی ضعف دارند و خود را زندانی

مطالب درسی می کنند، قدرت تطبیق موضوع با نیازها و علائق

و سطح معلومات دانش آموزان را ندارند و در کلاس اعتماد خود را

از دست می دهند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ چنین معلمانی به سوالات دانش آموزان یا جواب نمی دهند و یا

جوابها عمیق نیستند و کلاس آن شور لازم را ندارند و سرانجام

دانش آموزان توانایی بکار بستن معلومات فراگرفته شده از

کتاب در زندگی روزانه پیدا نمی کنند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

ب) معلومات فنی و حرفه ای : به دو دسته تخصصی
و معلومات حرفه ای تقسیم می شود .

معلومات تخصصی : یعنی معلم در رشته ای تدریس
می کند مثل زبان ، ریاضی و... به آنها مسلط باشد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- معلم فاقد تخصص ، مجال سوال کردن را به دانش آموزان نمی دهند
و در بیان و انتقال مطالب نیز با مشکل مواجه خواهد شد .
- معلم مسلط به درس ، اطمینان دانش آموز را به خود جلب کرده و
موجب اعتلای شخصیت وی می شود .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

معلومات حرفه ای : یعنی معلم معلومات عمومی و تخصصی خود

را در ماده درسی مربوط به خودش ، در عرصه عمل و در آموختن
و هدایت کردن دانش آموزان با روش های متنوع تدریس به کار ببرد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

پ) مهارت در برقراری روابط و مناسبات شخصی

۱- روابط مناسبات شخصی میان معلم و دانش آموز : معلم باید توجه

خود را به صفات خوب دانش آموز متمرکز کند نقاط نه نقاط ضعف

آنها .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ معلم باید به این امر اعتقاد داشته باشد که هیچ یک از کودکان ذاتاً بد

نیستند و تعمدی در بد بودن ندارند .

■ اعتقادی فلسفی معلم ،اساس رفتار و نوع روابط او را با دیگران تشکیل

می دهد .

■ معلمی که خمیره انسان را شر بداند تنها رابطه صحیح اجتماعی

را در تحکیم و تسلط قوی، اطاعت و تسلیم ضعیف می پندارد

و نتیجه آن عدم رشد شخصیت فردی، تحمیل عقیده به جبر و از

میان بردن روح همکاری است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- در چنین حالتی رابطه بین معلم و شاگرد به صورت « روابط تسلطی» در می آید که در آنجا از تحقیق و انتقاد خبری نیست و سخن معلم بی چون و چرا پذیرفته می شود و سخت گیری و خشونت معلم، تحمیل و افراد متکی به بار می آیند.

پائولو فریره:

لازمه برقرار شدن گفت و شنود، میان معلم و شاگرد، عشق
ورزیدن به آدیان و بهره مند شدن از فروتنی است. اگر یک
طرف از فروتنی بی بهره باشد یا هر دو، رویارویی از هم
خواهد پاشید.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ به نظر وی گفت و شنود ، مستلزم داشتن ایمان قوی به آدمی است و به قدرت فرد در ساختن و باز ساختن و آفریدن و باز آفریدن اشاره می کند.

■ ایمان به آدمی، شرطی پیشین و مقدمه ای واجب برای گفت و شنود است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- به نظر فریره ، بی گفت و شنود ، ارتباط به وجود نمی آید و بی ارتباط هیچ تربیت راستین نمی تواند وجود داشته باشد.
- کارل راجرز، برای برقراری ارتباط صحیح نکات زیر را پیشنهاد می کند:

اصول و مبانی آموزش و پرورش

الف) به حرف دیگران گوش دهیم ، هم به کلمات وهم به گریه های

درونی فرد (درک احساسات و گفته های فرد)

ب) دیگران نیز به حرفهای ما گوش دهند و احساسات ما را درک

کنند.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

(ج) واقعی بودن و صادقانه مواجه شدن با دیگران ، یعنی خود را فردی
مرموز نشان ندهد .

(د) پذیرفتن دیگران و نثار محبت به آنان ، مثل احساس نگرانی در زمان
عدم حضور آنان .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ معلمانی که نمی توانند با کودکان رفتار دوستانه داشته باشند تنها را

عاقلانه برای چنین معلمانی جستجوی شغل دیگری است.

■ ۲- روابط و مناسبات شخصی میان معلم و همکاران و اولیای

دانش آموزان

فصل هشتم

تدریس

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۱- مفهوم یادگیری : از نظر ((هلیگارد و مارکویز)) یادگیری

ایجاد

تغییرات کم و بیش دائمی در رفتار بالقوه یادگیرنده است

مشروط

بر اینکه این تغییر بر اثر اخذ تجربه رخ دهد نه خستگی ، ...

اصول و مبانی آموزش و پرورش

یادگیری از نظر منطقی باید دارای دو ویژگی باشد :

الف) تسلط : زمانی می گوئیم یاد گرفتیم که به دانستن و توانایی

انجام کاری دست یافته باشیم مثل نقاشی ، مکانیکی و ...

ب) تجربه : تسلط و دست یابی به معرفت و مهارت باید حاصل

تجربه خود شخص باشد (موقعیت آموزشی)

آموزش و پرورش یادگیری

■ همه فرایندهای آموزشی و پرورشی که از نظر تربیتی مطلوب

و هدف آموزش و پرورش هستند ، فرایندهای یادگیری هستند.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ همه فرایندهای یادگیری که از لحاظ تربیتی مردود هستند ،

فرایندهای آموزشی و پرورشی محسوب نمی شوند مثل عدم

احترام به یادگیرنده به عنوان یک انسان .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۲- مفهوم تدریس : مارا دقیق تر به اهداف آموزش و پرورش می

رساند و گرنه یادگیری بدون تدریس هم صورت می گیرد .

از نظر منطقی ، یادگیری امری ضروری است در صورتیکه

تدریس چنان استلزامی را ندارد .

ویژگیهای تدریس

الف) فراهم کردن موجبات یادگیری : راهنمایی هایی که از طرف معلم صورت می گیرد تا یادگیری توسط دانش آموزان بهتر و آسانتر انجام گردد .

■ تحصیل آموزشگاهی و رسمی اگر از طریق اکتشاف و آزمایش و خطا صورت گیرد بیش از یکسال طول می کشد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

ب) مشخص کردن آنچه باید آموخته شود

پ) در نظر گرفتن وضع شناختی یادگیرنده

ت) مشخص کردن محتوا و روشهای تدریس کردن

اصول و مبانی آموزش و پرورش

۳-فعالیت های ویژه تدریس و یادگیری : انتخاب رویه های

تدریس مانند استفاده از الگوهای فعال و عملی ، مباحثه ای ،

گفتاری ، رسانه های صوتی و نوری و ... به عوامل زیر بستگی

دارد :

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ بیان روشن و دقیق تر هدفهای آموزشی

■ نوع و سازمان موضوع و محتوا

■ میزان تسلط و مهارتهایی که انتظار داریم یادگیرندگان پس

از آموزش باید داشته باشند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

سه شرط ضروری که به عنوان هسته مرکزی فعالیت تدریس پیشنهاد شده اند
از این قرارند :

الف) فعالیت های تدریس بر مقصود و منظوری مبتنی باشند

ب) چیزی برای یادگیری وجود داشته باشد

ج) مطابق با توانایی های یادگیرندگان باشد.

فصل نهم

مفهوم انضباط

اصول و مبانی آموزش و پرورش

انضباط از کلمه ضبط و به معنای خویشتن داری و پیروی از

قواعد است در زبان انگلیسی هم دیسیپلین discipline به

جای انضباط به کار می رود .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ آموزش و پرورش ضرورتاً متضمن یادگیری است و همه

یادگیریها نیز مستلزم پیروی از قواعد، یعنی متضمن یک یا

چند معنای انضباط از معانی یاد شده می باشند.

در نتیجه آموزش و پرورش ضرورتاً مستلزم انضباط نیز می شود.

انواع انضباط

الف (شخصی : خود فرد براساس عامل درونی و نوعی آزادی ، کلیه

قواعد و مقررات مربوط به انجام دادن کاری یا دانستن چیزی را می

پذیرد و به آنها عمل می کند مثلا به گفته های معلم گوش دادن ، توجه

کردن به نقاشی و...

اصول و مبانی آموزش و پرورش

ب) **تحمیلی** : عامل اطاعت خارجی و خواست افراد دیگر مانند معلم ، پدر، مادر و سایرین است .

امیال و تعلیمات کودک نیز در این قبیل انضباط دخالت دارند و وادار کردن او به اطاعت به این علت است که وی مورد سرزنش قرار نگیرد .

اصول ومبانی آموزش و پرورش

■ رشوه دادن به کودکان برای یادگیری چیزها به صورت جایزه

نیز نوعی انضباط تحمیل شده از خارج است و درست به مانند

مجبور ساختن آنان برای انجام دادن کاری از طریق ترس از

تنبيه است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

پ) انضباط واسطه ای : فرد از طریق سرمشق قرار دادن

دیگران ، رفتاری را از خود بروز می دهد مانند منظم بودن

معلم که باعث منظم شدن دانش آموز می شود.

این نوع انضباط دارای ارزش تربیتی بیشتری است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- در این نوع انضباط میان گردن نهادن به قواعد و مقررات و آنچه مورد خواست و میل کودک است ارتباط طبیعی وجود دارد ولی در انضباط تحمیلی بین آنچه که کودک میخواهد یاد بگیرد و آنچه که معلم از کودک میخواهد ارتباط مصنوعی است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

• انضباط شخصی یا آزادی که از آن به عنوان موهبت الهی و فضیلتی انسانی یاد می شود ، به عنوان غایت تربیت (آموزش و پرورش) در نظر گرفته می شود .

انضباط شخصی فضایل دیگری مانند یکپارچگی و شجاعت را نیز در برمی گیرد.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

ت) انضباط به معنای حفظ نظم و مقررات :

به وجود آوردن و یا حفظ شرایط کلی نظم و ترتیب است که بدون آن هیچ چیزی به طور مؤثر آموخته نمی شود و انضباط درونی و بیرونی را شامل می شود.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

• بخش اعظم معلوماتی که از طریق آموزش و پرورش کسب می کنیم در نتیجه پیروی از قواعد معرفت نظام یافته است.

■ میان آموزش و پرورش و یادگیری از یک طرف و میان یادگیری و انضباط (پیروی از قواعد) از طرف دیگر ارتباط وجود دارد.

۲- تنبیه

■ تنبیه دارای سه شرط ضروری است :

۱- مستلزم تحمیل عمدی درد و الم و یا نوعی اعمال خشونت است .

۲- به عنوان پیامد نقض قوانین و مقررات بر متخلف تحمیل می شود .

۳- تحمیل درد و الم از طرف فرد صاحب اقتدار صورت می گیرد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

انضباط نه تنها درد آور نیست بلکه ضرورتاً ناشی از مقام

اقتدار هم نیست انضباط از نظر مفهومی یعنی پیروی از قواعد ،

با شرط دوم تنبیه ارتباط دارد

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- اگر تنبیه به منظور آموزش قواعد و مهارتهایی بکار رود که هنوز کودک با آنها آشنایی ندارد ، تنبیه تلقی نمی شود مانند آموزش قواعد ریاضی از طریق فرایند تقویت منفی که تنبیه نیست بلکه استفاده از درد به عنوان کمک خارجی برای یادگیری است.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ تنبیه مناسب و به جا ، ممکن است به عنوان تدبیری به کار رود

که به یادگیری اخلاقی نیز کمک کند مثلاً یک سیلی محکم به

سبب نقض مقررات ، ممکن است کودک را برسر عقل و هوش

آورد.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

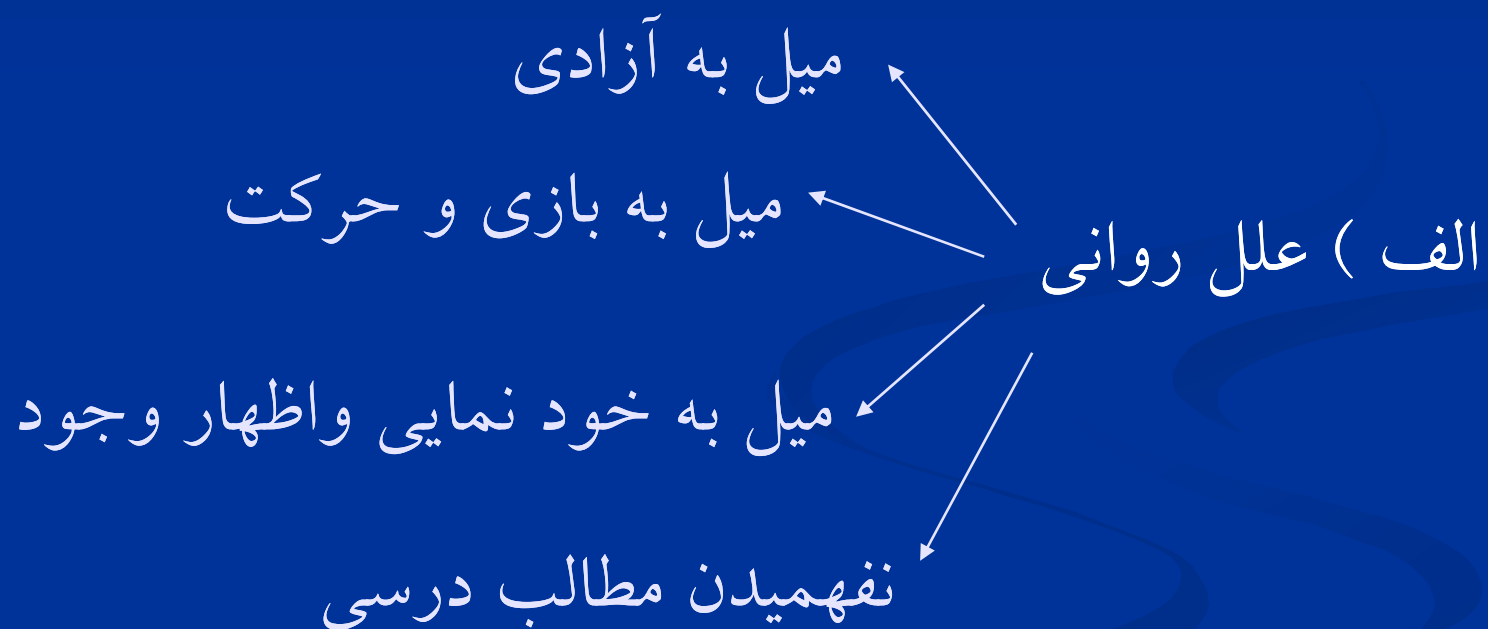
- نقش اساسی تنبیه در مدرسه و اجتماع ، اصلاح خاطی و متخلف نیست بلکه بازداشتن او از اعمال خلاف است ،
جرایم به منظور پشتیبانی از نقش قانون و متخلفان از اعمال
خلاف است .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

■ تنبیه زمانی کارساز است که کمتر از آن استفاده شود و آن

تنبیه منفی است که دانش آموز را از مدرسه بیزار کند .

علل بی انضباطی



اصول و مبانی آموزش و پرورش

ب) علل جسمانی : کودک ضعیف و ناتوان ، کم حوصله است و

زود عصبانی می شود کمتر با دیگران می جوشد و در نتیجه

باعث بی انضباطی و بهم خوردن نظم کلاس می شود .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

ج) علل اجتماعی : مثل خانواده های شلوغ و پر اختلاف ، فقر اقتصادی خانواده ها و ...

کودکی که صبح ، گرسنه و به جای صبحانه ، طعنه و گلایه افراد خانواده را می شنود، دیگر حوصله توجه به بیانات معلم و درس خواندن و مقررات مدرسه را ندارد .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- وقتی کودک همسالان خود را می بیند که لباس نو پوشیده ،
وازدید و باز دیده ها و گردشها و تفریحات ایام فراغت صحبت
می کنند ، خود را در مقابل آنان ناتوان و محروم احساس
می کند و عکس العملهایی به صورت بی انضباطی و بازیگوشی
بروز می دهند .

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- وجود اختلاف در طرز زندگی و تفکر و اعتقادات ، طبقات مختلف اجتماع و محل زندگی و نشوونمای کودک در طرز تفکر و سلوک او اثر می گذارد و او را متناسب با آن محیط و محل بار می آورد.

اصول و مبانی آموزش و پرورش

- معلمان و اولیای مدارس باید انتظارات خود را با محیط تربیتی خارج از مدرسه دانش آموزان منطبق کنند نه به این معنی که از آموزش و پرورش آنان غافل شوند بلکه پذیرفتن دانش آموزان با تمام ویژگی ها و سعی در ایجاد تغییرات در رفتار آنان مطابق با معیارهای اخلاقی است .

www.salampnu.com

سایت مرجع دانشجوی پیام نور

- ✓ نمونه سوالات پیام نور : بیش از ۱۱۰ هزار نمونه سوال همراه با پاسخنامه
- تستی و تشریحی
- ✓ کتاب ، جزوه و خلاصه دروس
- ✓ برنامه امتحانات
- ✓ منابع و لیست دروس هر ترم
- ✓ دانلود کاملاً رایگان بیش از ۱۴۰ هزار فایل مختص دانشجویان پیام نور

www.salampnu.com